

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

On birinci Birleşim

21 . VI . 1950 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	210	dırlık Bakanı Fahri Belen'in sözlü cevabı	
2. — Havale edilen kâğıtlar	210:211	(6/11)	215:216
3. — Sorular ve cevaplar	211	5. — Burdur Milletvekili Mehmet Öz-	
1. — Erzurum Milletvekili Mustafa		bey'in, halka fena muamele yapan memur-	
Zeren'in, Erzurum Özel İdaresine ait 18		lar hakkında Ulaştırma Bakanlığı tarafın-	
dükkân için yapılan mukavele hakkında		dan verilen karara ve halen tekaüt müd-	
İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/8)	211 :	detini doldurmuş memurlarla ihtilâstan	
	212	mahkûm olan memurlara ve köylülerimiz	
2. — Zonguldak Milletvekili Fehmi		ve iş sahiplerinin işlerinin görülmesine dair	
Açıksöz'ün, hayvancılığın ilerlemesi ve		Başbakanlıktan olan sorusuna Devlet Ba-	
ayakkabıcı esnafının korunması için kau-		kani ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağa-	
çuk ayakkabı ve ayakkabı imaline yarar		oğlu'nun sözlü cevabı (6/12)	217:220
kauçukların memlekete ithalini önleyici		4. — Görüşülen işler	220
tedbirler hakkında Hükümetçe ne düşü-		1. — Sivas eski Milletvekili Fikri Tir-	
nüldüğüne dair Ekonomi ve Ticaret ve Ta-		keş'in, Dilekçe Komisyonunun 23 . III .	
rim Bakanlıklarından olan sorusuna Eko-		1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki	
nomi ve Ticaret Bakanı Zühtü Hilmi Veli-		3009 sayılı Kararın Kamutayda görüşülme-	
beşe'in sözlü cevabı (6/9)	212:213	mesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu	
3. — Bursa Milletvekili Necdet Yıl-		raporu (4/40)	220:234
maz'ın, Belediye Gelirleri Kanunu gere-		2. — Ağrı Milletvekili Kasım Küfre-	
ğince Kazanç, Bina ve Yol vergilerinden		vi'nin seçim tutanağı hakkında Yüksek	
alınmakta olan belediye payları hakkında-		Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tu-	
ki sorusuna İçişleri Bakanı Rüknettin Na-		tanakları İnceleme Komisyonu raporu	
suhioğlu ve Maliye Bakanı Halil Ayan'ın		(3/32)	234:237
sözlü cevapları (6/10)	213:215	3. — İstanbul Milletvekilliğine seçilen	
4. — Afyon Karahisar Milletvekili Ali		Andre Vahrambayar'ın seçim tutanağı	
İhsan Sâbis'in, Eskişehir'de Seylâp Âmir-		hakkında Tutanakları İnceleme Komisyo-	
liği tarafından yardım parası ile satın alı-		nu raporu (5/3)	237
nan otomobil hakkındaki sorusuna Bayın-			

Sayfa	Sayfa
4. — Kastamonu Milletvekili Fahri Ke- gecioğlu'nun seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu rapo- ru (3/26)	237
5. — Kırklareli Milletvekillerinin se- çim tutanakları hakkında Tutanakları İn- celeme Komisyonu raporu (5/2)	237
6. — Malatya Milletvekilliklerine seçi- len Hüseyin Doğan, Abdülkadir Özbay ve Şefik Tugay'ın seçim tutanakları hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu rapo- ru (3/33)	237
7. — Van Milletvekillerinin seçim tu- tanakları hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (5/4)	237
8. — Mardin Milletvekili Dr. Aziz Uras'ın, III numaralı Geçici Dilekçe Ko- misyonunun 15 . III . 1950 tarihli Hafta- lık Karar Cetvelindeki 2122 sayılı Kara- rın Kamutayda görüşülmesine dair öner- gesi ve III numaralı Geçici Dilekçe Ko- misyonu raporu (4/27)	233
9. — İdareci Üyeler Kurulunun, Nakil Vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanu- na bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik ya- pılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Ka- nunun kaldırılmasına dair Kanun teklifi ve Bütçe Komisyonu raporu (2/3)	238 :240

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Muş Milletvekili Hamdi Dayı, andiçti.

Ordu Milletvekili Feyzi Boztepe'nin, Ordu halkının ihtiyacı için Tarım Kooperatifi emrin-
de bulunan mısırın uzun kredi ile muhtaç vatan-
daşlara dağıtılmasına dair olan sözlü sorusu ile;

Erzurum Milletvekili Sabri Erduman'ın, Er-
zurum halkının buğday ihtiyacı için Ofisten
ödünç buğday verilmesi hakkında ne düşünül-
düğüne dair olan sözlü sorusuna, Ekonomi ve
Ticaret Bakanı cevap verdi.

Kocaeli Milletvekili Mümtaz Kavalcıoğlu'n-
un, tütüncülüğümüzün bugün arzettiği man-
zara ile Türk Tütün ortaklığı hakkındaki Ka-
nunun birinci maddesine mütaallik Hükümet gö-

rüşünün açıklanmasına dair olan sözlü sorusuna,
Gümrük ve Tekel Bakanı cevap verdi.

Nasbının düzeltilmesini isteyen General Ze-
kâi Okan'a ait Dilekçe (Komisyonu raporu
okundu. Üzerinde bir müddet görüşüldükten
sonra gelecek Birleşime bırakıldı.

21 . VI . 1950 Çarşamba ' günü saat 15 te
toplantılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip
Balıkesir Milletvekili	İstanbul Milletvekili
S. Yırcalı	N. Tıbar

Kâtip
İstanbul Milletvekili
F. Tekil

S o r u

Tekirdağ Milletvekili Zeki Erataman'ın, ye-
ni kurulan Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü-
nün biriken göçmen işlerini başarıp başaramıya-
cağına, Bulgaristan, Yunanistan ve Avrupa

kamplarındaki vatandaşlarımızın yurda nakille-
ri hakkında Hükümetçe ne düşünüldüğüne dair
olan sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderil-
miştir. (6/22).

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'n-
un, Sivas Kongresince seçilen Temsil Heyeti

Üyeleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin
Birinci Döneminde bulunan üyelere vatani hiz-
met tertibinden aylık bağlanması hakkındaki

5269 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/13) (Bütçe Komisyonuna)

Tezkereler

2. — Bitlis Milletvekili Salâhattin İnan'ın seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi (3/63) (Tutanakları İnceleme Komisyonuna)

Önerge

3. — Kastamonu Milletvekili Hayri Tosunoğlu ve Tokad Milletvekili Halûk Ökeren'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dokuzuncu Döneminde çıkacak kanun ve kararlar hakkında önergesi (4/49) (Anayasa, İçişleri ve Adalet Komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Hulûsi Köymen

KÂTİPLER : Fûruzan Tekil (İstanbul), Muzaffer Kurbanoglu (Manisa).

BAŞKAN — Efendim, ekseriyetimiz var — | dır, Birleşimi açıyorum.

3. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — *Erzurum Milletvekili Mustafa Zeren'in, Erzurum Özel İdaresine ait 18 dükkân için yapılan mukavele hakkında İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/8)*

Başkan — Erzurum Milletvekili Mustafa Zeren'in sözlü sorusu vardır. Okutacağım.

B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorulara İçişleri Bakanının sözlü cevap vermesini saygı ile rica ederim.

1. Erzurum Gtnel Meclisinin 1949 içtimasında satılmasına karar verdiği Özel İdareye ait 18 dükkânın satılmasından sarfınazar olunarak 12 sinin icarlarına % 150 zam yapmak ve beş senelik icar peşin alınmak ve müstecirlere ciro hakkı tanınmak ve icar akdini tapuya tescil ettirmek kaydıyla özel idareyi temsile yetkili Erzurum Valisi ile müstecirler arasında bir mukavele yapıldığı Erzurum'da münteşir Doğu Postası Gazetesinin 29 Mart tarihli nüshasında mevzuubahsedilmiş ve Millî Korunma Kanununa açıkça muhalefeti tazammun eden böyle bir mukaveleyi akde valinin salâhiyetli bulunup bulunulmadığı alâkalı makamlardan sorulmuştu. İçişleri Bakanlığı böyle bir muameleden haberdar mıdır? Haberdarsa ilgililer hakkında

ne yolda bir muamminele yapmıştır?

2. Kanunsuz tekliflere muvafakat göstermiyen diğer altı müstecirin bugün mağazalarının satışa çıkarılacağı tehdidiyle aynı şartlar dairesinde mukavele yapmaya davet edildikleri öğrenilmiştir. Hukuka bağlı Devlet telâkisinin münakaşa mevzuu olamayacağı bu devirde âme menfaatine hadim bir kanunun Devleti temsil eden bir vali tarafından ihlâl edilmiş olmasını İçişleri Bakanı nasıl karşılar?

3. Genel Meclisin kararlarını infaz ve tehirin özel idareyi temsile salâhiyetli valilerin vazifeleri cümlesinden olduğunu biliriz. Ancak genel meclisin verdiği bir kararı tağyir eden ve Millî Korunma Kanununa aykırı olarak icarlara % 150 zam suretiyle müstecirlerle mukavele akdedip satılmasına karar verilen 18 dükkândan 12 sinin bu sebeple satışını geri bırakan ve bu farkı tediye etmiyenlerin icarları altında bulunan karara mevzu dükkânlarından altısını satışa arzeden bir valinin Hukuk ve Ceza kanunları muvacehesinde durumu nasıl mütalâa buyrulmaktadır.

Saygılar.

Erzurum Milletvekili
Mustafa Zeren

BAŞKAN — İçişleri Bakanı, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANI RÜKNETTİN NASU-HİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, Erzurum Valisinin, 18 dükkânın satılmasını durdurarak, bunları fahiş fiyatla icar ettiği hakkında, bu soru gelinceye kadar İçişleri Bakanlığının bu muameleden malûmatı yoktu. Ne evrakımızda, ne teftiş heyetinde, ne mahallî idarelerde böyle bir malûmat yoktur.

Bu soru alınınca vali ile temasa geçtim, kendilerine sual sordum, cevaplarını bekliyorum. Bu cevaplar geldikten ve vaziyeti lâyikeyle tetkik ettikten sonra heyeti âliyenize mâruzatta bulunacağım.

Yalnız, sualin bir tarafında deniliyor ki, bu gibi kanunsuz hareketlere karşı İçişleri Bakanı ne düşünüyor? İçişleri Bakanı ve İçişleri Bakanlığı kanunsuz hareketlere karşı müsamahakâr değildir.

Alacağım cevaplardan sonra tekrar zatı âli-nize mâruzatta bulunacağım, tehirini rica ederim.

BAŞKAN — Nekadar müddet istiyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANI RÜKNETTİN NASU-HİOĞLU — Bir hafta.

BAŞKAN — Bu iş, bir hafta sonraki birleşimde cevap verilmek üzere talik edilmiştir.

İkinci bir soruya geçiyoruz.

2. — *Zonguldak Milletvekili Fehmi Açıksöz'ün, hayvancılığın ilerlemesi ve ayakkabıcı esnafının korunması için kauçuk ayakkabı ve ayakkabı imaline yarar kauçukların memlekete ithalini önleyici tedbirler hakkında Hükümetçe ne düşünüldüğüne dair Ekonomi ve Ticaret ve Tarım Bakanlıklarından olan sorusuna Ekonomi ve Ticaret Bakanı Zühtü Hilmi Velebeşe'nin sözlü cevabı (6/9)*

BAŞKAN — Zonguldak Milletvekili Fehmi Açıksöz burada mı efendim?

FEHİMİ AÇIKSÖZ (Zonguldak) — Buradayım.

BAŞKAN — Soru okunacaktır.

13 VI. 1950

T. B. M. M. Başkanlığına

1. Yurdumuzun geniş mesahası ile hayvancılığa pek elverişli olduğu aşikârdır. Fakat böyle olması hayvancılığın ilerlemesi için yet-

memekte, korunma tedbirlerinin de alınmasını gerekmektedir.

2. İlerlemeye müsait olan sanatlardan biri de, debbağlıktır. Tarihten öğrendiğimize göre İmparatorluk ordularının ve milyonlarca tebaanın deri ihtiyacını karşılayan debbağhaneler varken, bugünkülerin vaziyeti pek fecidir.

3. Ayakkabıcılık sanatı da gün geçtikçe çökmekte ve kazanç temin etmeyen bir sanat haline gelmektedir.

Bu sebeplerle gerek hayvan yetiştiren milyonlarca köylü, gerek derileri işliyen on binlerce debbağ ve yüz binlerce ayakkabıcı esnafı, çoluk çocuğu ile gün geçtikçe daha yoksul hale düşmektedir.

Eski iktidar Hükümetleri kendilerine bağlı iktisadî Devlet İşletmelerinin mamullerini ve memleketin zenginlerinin işlettiği tesislerin istihsal ettikleri malları ecnebi rekabetinden korumak için gümrük tahditleri korken fakir köylüleri, debbağ ve ayakkabıcıları ecnebi rekabetinden korumak için hemen hiçbir tedbir almamış bulunmaktadır.

Sorunun mevzuu ayakkabı ve benzerlerini yapmaktaki kullanılan ve yapılmış olarak gelen kauçuktur.

I - Kauçuk ayakkabıların sıhate muzır olduğu evvelce alınmış ve halen alınabilecek, erbabı fen ve doktor raporlarıyla sabittir.

II - Gerçi kauçuk ayakkabıların köylü tipleri ucuz ise de; hayvan derilerini satamıyan veya ucuza satan köylülerin ziyani daha fazladır ve durum köylü zararınadır.

III - Kauçuk ayakkabılar yüzünden debbağların ve ayakkabıcıların sanatları işlemez hale gelmiş olmakla yoksul duruma düşmüşlerdir.

Memleketimizin milyonlarca halkını ve âti-deki inkişafını alâkadar eden bu mevzuda alınması icabeden tedbirin, mamul kauçuk ayakkabı ve ayakkabı imaline yarar kauçukların memlekete ithalini önleyici gümrük tedbirlerinin alınması icabettiği kanaatindeyim.

Bu hususta Hükümetin ne düşündüğünün Tarım ve Ekonomi - Ticaret Bakanları tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Zonguldak Milletvekili
Fehmi Açıksöz

EKONOMİ VE TİCARET BAKANI ZÜHTÜ HİLMİ VELİBEŞE (İzmir) — Sayın arkadaşlarımız; Sayın Fehmi Açıksöz arkadaşımızın bahsettiği husus ciddi tetkika değen bir konudur. Memleketimizin geniş bir dericilik servetine namzet olduğu malumdur. Çeşitli sebeplerle memleketimizdeki hayvan adedi maatteessüf azalmakla kalmamış, bunların verimleri ve bilhassa bu arada kaliteleri de kâfi bir alâka temin edememiştir. Büyük baş hayvan derilerimiz memleketimizin ihtiyacını tatmin edecek dereceye henüz varamadığı gibi bunlar ihraç maddelerimiz arasında da yer almamışlardır.

Memleketimizin her tarafında dericilikle alâkadar debbağ, kunduracı, saraç gibi birçok esnaf vardır ki, bunlar iktisadi hayatımızda mevkii olan bir zümre teşkil ederler. Gerek bunların işlerini inkişaf ettirmek, gerek derileri ihraç maddesi haline getirebilmek için dericiliğimizin ıslah ve himayesi en mühim meselelerimizden biri olmak icabedeceğinde şüphe yoktur. Hükümetin böyle bir dâvaya yakından alâkadar olacağını ve bunun için lâzımgelen tedbirleri araştıracağımızı sayın Zonguldak Milletvekili arkadaşımıza temin ederim.

Bunun yanında kauçuk ayakkabı meselesi de dikkate şayan bir mevzu teşkil etmektedir. Bu da büyük bir kütleyi alâkadar etmektedir. Kauçuk ayakkabıların köylümüz ve şehir ve kasabadaki dar gelirli vatandaşlarımız için hakiki ve mühim bir ihtiyaca tekabül ettiği şüpheden azadedir. Nasıl ki, piyasanın yalnız deriye tahsis edildiği devirlerde derhal ayakkabıların fiyatları yükseldiği ve ıstıra kabiliyeti geniş olmıyan bu büyük vatandaş kütlesinin bu yünden sıkıntıya düştüğü görülmüştür. Binaenaleyh köylümüzü, kalkındırma tedbirleri arasında dericiliğimizin inkişafıyla ayakkabılarının umumi ihtiyacı her cepheden hakkiyle karşılayacağı zamana kadar kauçuk ayakkabılarına karşı olan ihtiyacı göz önünde bulundurmak icabedecektir.

Kauçuk ayakkabılar, şimdi işaret ettiğim gibi, bu hususta iktisadi bir fonksiyon deruhde ederek piyasayı tanzim eder bir mahiyet göstermektedir. Mesele o tanzim sırasında arkadaşımızın pek haklı ve yerinde olarak telkin etmek istediği gibi, bir muvazene ve telif zemini bulmaktan ibarettir. Bu da bir hesap ve nispet

meselesidir. Bu cihet zaten şimdi tetkik edilmektedir. Tesbiti için çalıştığımız ve yakında ilân edeceğimiz yeni ithalat ve ihracat rejimimizin tanzimine mütaallik mesaimizde bu husus göz önünde bulundurulmaktadır.

Binaenaleyh gerek deri üzerine çalışan esnaf vatandaşlarımızın, gerek bu mamulleri kullanan büyük müstasıl ve müstehlik vatandaşlarımızın birbirine zıt gibi görünen ihtiyaçlarını telif ve tanzime imkân verecek en iyi tedbirleri bulacağımıza eminim.

Arkadaşımızı bu izahatımla tatmin edebilmiş isem kendimi bahtiyar sayacağımı arz ederim.

BAŞKAN — Fehmi Açıksöz arkadaşım bu cevabı kâfi görüyorlar mı? Yeniden söz istiyorlar mı?

FEHİMİ AÇIKSÖZ (Zonguldak) — Verdiği izahattan dolayı Sayın Ekonomi ve Ticaret Bakanına teşekkür ederim. Meselenin ehemmiyetini Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı da anlamış olacak ki, yakında bu mesele üzerinde duracaklarını ve halledileceklerini söylediler. Yalnız bu mesele üzerinde dururken köylünün bu işde kâr değil zarar ettiğini düşünmek lâzımdır. Çünkü senede en az iki hayvanının derisini satacak olan köylü kilo başına iki lira kaybetmektedir. İki deri 5 er kilodan on kilo gelse zararı 20 lira eder. Fakat diğer taraftan alacağı iki lâstiğe beşer liradan en fazla on lira verecektir ki, burada kaybı aşıkârdır. Bu cihetlerin nazara alınmada kaybı aşıkârdır. Bu cihetlerin nazara alınmak suretiyle köylünün, debbağ ve saraç esnafının menfaatleri göz önünde bulundurulursa, zannedirim ki, buna bir çare bulunabilir..

BAŞKAN — Tarım Bakanının da cevap vermesinde ısrar ediyor musunuz?

FEHİMİ AÇIKSÖZ (Devamla) — İstemiyorum.

BAŞKAN — Pekâlâ. Gündemin üçüncü maddesine geçiyorum.

3. — *Bursa Milletvekili Necdet Yılmaz'ın, Belediye Gelirleri Kanunu gereğince Kazanç, Bina ve Yol vergilerinden alınmakta olan belediye payları hakkında ki, sorusuna İçişleri Bakanı Rüknettin Nasuhioğlu ve Maliye Bakanı Halil Ayan'ın sözlü cevapları (6/10)*

BAŞKAN — Sözlü soruyu okutuyorum :

T. B. M. M. Başkanlığına

5327 sayılı Belediye Gelirleri Kanunun 1 nci maddesi Kazanç Vergisi tahsilâtının yüzde beşinin, dördüncü maddesi Bina Vergisi tahsilâtının yüzde 25 inin ve 5 nci maddesi ise Yol Vergisi tahsilâtının yüzde 20 sinin belediyelere ait olduğunu tasrih etmektedir.

Kazanç Vergisi ile ilgili Maliye Bakanlığı, tahsilâtta haliye ve sabıka tefriki yapmaksızın, kanuni nispet üzerine belediye payını ayırmakta olmasına rağmen Bina ve Yol Vergisi ile ilgili İçişleri Bakanlığı bu vergilerden belediyelere ayrılması gereken paylarda 1948 ve daha evvelki sene tahakkuklarından yapılan tahsilâtta yüzde 15 ler ve ancak 1949 ve daha sonraki seneler tahakkuklarından yapılan tahsilâtta yüzde 20 ve 25 belediye payı tefrik ettirmektedir. Aynı kanunun aynı ifadelerle vaz'ettiği bu nispetlerde Maliye Bakanlığının haliye ve sabıka tefriki yapmamasına rağmen İçişleri Bakanlığının belediye paylarının tefrikında belediyeler aleyhine bir sistem kabul etmiş olmasının sebebi nedir?

Maliye ve İçişleri Bakanlarının bu husustaki görüşlerini bildirmelerini ve belediye paylarının tefrikında Maliye ve İçişleri Bakanlıklarının aynı prensiplerle hareket etmeye imkân görüp görmediklerini sözlü olarak cevaplandırmalarını saygılarımla arz ederim.

Bursa Milletvekili
Needet Yılmaz

BAŞKAN — Söz İçişleri Bakanınıdır. Buyurun!

İÇİŞLERİ BAKANI RÜKNETTİN NASUH-OĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar; eski Belediye Vergi ve Resimleri kanunu mucibince belediyelere Bina Vergisinden % 15, Kazanç Vergisinden % 3 nispetinde bir pay verilirdi. Bilâhara intişar eden 5237 sayılı Kanunla bu paylar artırılmış ve aynı zamanda Yol Vergisinden de belediyelere bir pay ayrılmıştır.

Sayın Milletvekili arkadaşımızın hususi idarelere yapılan bu tediyeatın bakayaya şâmil olmadığı ve yeni sene tahsilâtından olduğunu ifade ediyor, böyle yapılmaktadır. Çünkü aynı kanunun 52 nci maddesinde aynen şöyle deniyor:

«Bu kanunun 1, 4, 5 ve 9 ncu maddeleriyle 51 nci maddesinin bu maddelerle ilgili hüküm-

leri 1 Ocak 1949 tarihinde ve diğer maddeleri 1 Ağustos 1948 tarihinde yürürlüğe girer.»

Burada mevzuubahis olan paylar 1949 Ocak ayından sonra yürürlüğe giren hükümleri alâ-kadar ettiği için İçişleri Bakanlığı, hususi idarelere tediyeatını yaptırdığı haliye tahsilâtının paylarını tam olarak vermektedir, ancak sabıka paylarını eski kanunun pay nispeti nazara alınarak, yani küçük nispette vermektedir.

Biz bu kanuna istinaden tatbikatı böyle yapıyoruz. Fakat aynı mevzuda bir noktai nazar farkı olduğu sabit olduğu için bu noktanın tanzimini de derpiş ediyoruz. ve bu mevzuu Danıştaya intikal ettiriyoruz. Danıştayın verdiği istisari kararı aldıktan sonra telif edeceğiz.

Şimdilik mâruzatım bundan ibarettir. Fakat aynı zamanda Maliye Bakanı arkadaşım da bu mevzuun Danıştaya intikal ettirilmesini muvafık görmüştür, kendisiyle mutabıkım.

BAŞKAN — Maliye Bakanı söz istiyor mu erendim?

MALİYE BAKANI HALİL AYAN (Bursa) — İçişleri Bakanının beyanatı kâfi görülüyorsa benideniz ayrıca izahatta bulunmıyacağım.

BAŞKAN — Söz Needet Yılmaz'ındır.

NECDET YILMAZ (Bursa) — Efendim, Belediye Gelirleri Kanunu gereğince, Hazinece yapılan tahsilâtta, bilhassa Kazanç Vergisi tahsilâtından belediyeye bir pay verilir. Yine vilâyetler tarafından yapılan Yol ve Bina vergileri tahsilâtından da belediyeye aynı kanunun 4 ve 5 nci maddeleri gereğince bir pay verilir. Bu payların verilmesinde kanun sarıh bir ifade kullanmıştır. Bu ifadede tahsilât tâbirini kullandığına göre, artık bunda haliye tahsilâtından, sabıka tahsilâtından diye bir tefrik yapmak doğru değildir. Nitekim Maliye Bakanlığı Kazanç Vergisinde yaptığı tahsilâtın tamamından bu hisseyi tefrik ettiği halde Dahiliye Vekâleti, belediyeler aleyhine olarak, belediyelerin hissesini vilâyetler elinde bırakmaktadır. Verilen cevap beni tatmin etmemiştir. Çünkü Maliye Vekâleti ile Dahiliye Vekâletinin, ikisinin tatbik ettiği şekilde aykırılık vardır. Ya ikisi de aynı şekilde tatbik eder, yahut etmez. Şûrayı Devlete gitmesini icabettiren bir hal de yoktur. Eğer evvelâ Vekiller tatbikatı tevhit ederlerse ondan sonra Şûrayı Devletten istisari bir karar alabilirler. Fakat daha vekâletler anlaşmamıştır. Bir mesele hakkında bu vaziyette iki vekil-

lin, aynı kanunu ayrı ayrı tatbik ederlerken, Şûranın istişaresine gitmeleri doğru değildir. Nihayet bir tefsir talep edebilirler. Burada ben tatmin edilmiş değilim. Arzediyorum.

BAŞKAN — Efendim, Maliye Bkanı söz istiyor. Maliye Bakanının sözünü dinledikten sonra, yine soru sahibine söz verilmek şartıyla, Maliye Bakanı buyursunlar.

MALİYE BAKANI HALİL AYAN (Bursa) — Muhterem arkadaşlar; 5237 numaralı Kanunun tatbikında ufak bir fark hâsıl olmuştur. Maliye Vekâleti Muhasebe Umumiye Kanununun bir maddesine istinat ederek tahsilâtı esas almıştır, tahakkuku esas almamıştır. İçişleri Bakanlığı ise bu mevzuda 5237 numaralı Kanunun bir başka maddesine istinat ederek, demin arkadaşımın mâruzatına esas teşkil eden başka bir muamele tatbik etmiştir. Biz bunu bir kaza merciinin istişari mütalâası ile halletmek istiyoruz. Müsaade ederseniz bu mevzuda Danıştayın vereceği kararı tatmin edici bulacağınızı tahmin ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Soru sahibi söz istiyor musunuz?

NECDET YILMAZ (Bursa) — Efendim, bunun bir tefsir mevzuu olduğunu tahmin ediyorum. Mademki, iki vekil kanunun tatbikatında ittifak edemiyorlar, ohalde kazai bir merci olan Devlet Şûrasının söz söylemesine imkân yoktur. Hakem Büyük Millet Meclisi olacaktır. Meclis karar verir, ya öyle tatbik edilir, ya böyle tatbik edilir. Bunun haricinde başka bir yol yoktur. (Doğru sesleri).

BAŞKAN — Efendim, gündemin dördüncü maddesine geçiyoruz.

4. — *Afyon Karahisar Milletvekili Ali İhsan Sâbis'in, Eskişehir'de Seylâp Âmirliği tarafından yardım parası ile satın alınan otomobil hakkındaki sorusuna Bayındırlık Bakanı Fahri Be-len'in sözlü cevabı (6/11)*

B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Vatan Gazetesinin 11 . VI . 1950 tarihli nüshasında (Bayındırlık Bakanının Eskişehir'de Seylâp Âmirliği tarafından yardım parasıyla satın alınan 17 000 liralık lüks otomobili göstererek, lüks otomobilde dolaşmanız doğru değildir. Derhal otomobili satın ve daha mütevazı bir va-

sıttan istifadeye çalışınız) ihtarında bulunduğunu okudum.

Bütçede tasarruf ve muvazene temini için bizim mücadele etmeliğimiz lâzımgelen mühim noktalardan biri de lüks iptilâsı ve otomobil safası israflarıdır. Eline fırsat geçen memurların çoğu bu zihniyettedir. Gazetede yazılan haber doğru ve alınan tedbir sade bundan ibaretse; fikrimce kâfi değildir. İbret göstermek ve bu zihniyeti fiilen ispat etmiş olan bu çeşit memurları yalnız başlarına böyle israflar yapamıyacak yerlere nakletmek ve Hazineye vermiş olduğu zararları da ödetmek lâzımdır.

1. Havadis doğru mudur?
2. Alınan tedbir sadece otomobili sattırmaktan mı ibaret kalmıştır?
3. Bu israfı yapan memur kimden müsaade olarak yardım parasını böyle keyfi sarfetmiştir?
4. Bu memur, müsaade almış olsa bile, vicdanen böyle israf yapılmamasını niçin düşünmemiştir?
5. Kendisinin hemen böyle keyfi sarfiyat ve israf yapmıyacak ikinci derecede bir mevkie nakli düşünüyor mu?
6. Otomobilin satış fiyatı farkı ile, şoför ve sair masraflarının bu memurdan tazmini ciheti kararlaştırılmış mıdır?

Afyon Milletvekili
Emekli General
Ali İhsan Sâbis

BAYINDIRLIK BAKANI FAHRİ BELEN (Bolu) — Sayın General Sâbis'in; Eskişehir seylâp âmirliğine ait otomobil hakkındaki sorularını cevaplandırıyorum. Sorulan altı suali tekrar etmek ve her birine ayrı ayrı cevap vermek lüzumunu hissettim :

1. Havadis doğru mudur?

Havadis tamamiyle doğru değildir. Otomobil yardım parasıyla alınmamıştır. Selefim zamanında Bakanlık emriyle satın alınmıştır. Bu otomobil 17 bin liraya değil 13 bin liraya satın alınmıştır. Lüks bir otomobil de değildir.

2. Alınan tedbir sadece otomobil sattırmaktan mı ibaret kalmıştır?

Otomobil satılmamıştır. Ankara'ya getirilerek garaja konmuştur. Bu meyanda Bakanlık teşkilâtındaki 30 otomobil de faaliyetten ala-

konmuştur. (Bravo sesleri, alkışlar). .

Bakanlar Kurulunca otomobil israfını önleyecek tedbirler alınmaktadır. Bu hususta bir karara varıluncaya kadar bu otomobiller kullanılmıyacaktır.

3. Bu israfı yapan memur kimden müsaade alarak yardım parasını böyle keyfi sarfetmiştir?

Biraz evvel verilen cevaptan da anlaşılacağına göre bu memur israf yapmamış ve keyfi bir harekette de bulunmamıştır.

4. Bu memur müsaade almış olsa bile viedanen böyle bir israf yapılmamasını niçin düşünmemiştir?

Bu otomobil Bakanlık tarafından tahsis edildiğine göre memurun viedani bir mesuliyeti yoktur.

5. Kendisinin hemen böyle keyfi sarfiyat ve israf yapamayacak ikinci derecede bir mevkie nakli düşünülüyor mu?

Bu memurun keyfi sarfiyat ve israf yapmadığı anlaşıldığına göre ikinci derecede bir yere nakli düşünülmemiştir.

Bununla beraber burada bir noktayı belirtmek isterim :

Memleketimizdeki zelzele felâket mıntakalarında inşaat işlerinin ne kadar hatî cereyan etmiş olduğu cümlelizin malûmudur. Şarkta yaptırılmakta olan 286 memur evi de beş seneberi hâlâ ikmal edilememiştir.

Eskişehir'de kısa bir zamanda 250 evin inşası bitirilmek üzeredir. 250 evin de inşası tahhüde bağlanmıştır. Önümüzdeki kısa kadar Hükümetiniz bu miktarı 1500 e çıkarmak ve bütün felâketzedeleri kıştan evvel yerleştirmek azmindedir. (Sürekli alkışlar). .

Şarktaki 2 - 3 odalı evler 20 bin liraya Eskişehir'dekiler ise 3250 liraya malolmaktadır. Binaenaleyh kısa bir zamanda 250 ev yapmış olan memurlarımı cezalandırmak şöyle dursun ayrılırken kendilerine teşekkür ettim ve tamamiyle muvaffak olurlarsa taltif etmek niyetindeyim. (Bravo sesleri).

Münasebet düşmüşken şunu da tebarüz ettiyem ki; Şarktaki birtakım inşaat selefim tarafından durdurulduğu halde bunu bilmiyen muhalif matbuatın bunu bize atfederek bir bardak suda fırtına yaratmalarını icraatımızla tek-

zip edeceğiz. (Bravo sesleri alkışlar).

6. Otomobilin satış fiyatı farkı ile şoför ve saire masraflarının bu memurdan tazmini ciheti kararlaştırılmış mıdır?

Otomobil satılmadığına ve memurda bir kabahat olmadığına göre masrafların tazmini cihetine gidilmemiştir.

Bu mevzu üzerinde gösterdikleri dikkatten dolayı Sayın Milletvekili Sâbis arkadaşına teşekkürlerimi sunarım. (Bravo sesleri, alkışlar).

BAŞKAN —Söz; soru sahibi Sayın Sâbis'indir. Buyurun!

ALİ İHSAN SÂBİS (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bayındırlık Bakanına vermiş olduğu izahattan dolayı teşekkür ederim. Ben esasen bu kadar küçük bir vakayı bu kürsüye getirmeyi düşünmüyordum. Lâkin temsil ettiği veyahut gösterdiği zihniyet itibariyle burada mevzuubahsetmek istedim. Viedanen çok müsterihim ki, oradaki sey-lâp âmiri bu hatayı yapmamıştır. Bundan dolayı, verilen bu izahat karşısında ferahlık hissediyorum. Çünkü o memur yapmış olsaydı işin şekli daha başka olurdu. Hatayı eski Bayındırlık Bakanının yapmış olduğu anlaşıyor ki, esasen bizim mücadele etmek istediğimiz hatalı zihniyetin bir ifadesidir. Her yerde otomobil safası ile hareket etmek, her yerde lüks iptilâsı, mirasyedi zihniyetiyle Devleti idare etmek!.. İşte bu fena zihniyet ile scavaşmak, bu fena zihniyeti ezmek lâzımdır. Fakir milletin Hazinesi, mirasyedi zihniyeti ile israf ediliyor. Hat-tâ bu kürsüden vaktiyle, icabederse köy muhtarlarına kadar otomobil veririz, diye bağırانları biz işitmişizdir. İşte bu zihniyettir ki, bizi daima fazla masraflara düğar ediyor.

Benim bütün vekillerden de istirhamım, Bayındırlık Bakanının gösterdiği hassasiyeti kendi Bakanlıklarında da göstererek, aynı lüks hayatı, aynı fena zihniyeti takip edenler olursa buna mâni olmaları ve bir an evvel bu fuzuli masrafları kaldırmalarıdır.

Bayındırlık Bakanına gösterdiği hassasiyetten dolayı tekrar teşekkür ederim. Ayrıca memurun bir kabahati olmamasından dolayı memnuniyetimi ifade ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Ruznamenin beşinci maddesine geçiyoruz efendim.

5. — *Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, halka fena muamele yapan memurlar hakkında Ulaştırma Bakanlığı tarafından verilen karara ve halen tekaüt müddetini doldurmuş memurlarla ihtilâstan mahkûm olan memurlara ve köylülerimiz ve iş sahiplerinin işlerinin görülmesine dair Başbakanlıktan olan sorusuna Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu'nun sözlü cevabı (6/12)*

BAŞKAN — Sözlü soruyu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1. Ulaştırma Bakanlığımızın çok yerinde verdiği (Halka fena muamele yapan memurların işlerine derhal son verilmesi) hakkındaki kararın, diğer Bakanlıklara da teşmil edilip edilmeyeceği?

2. Halen tekaütlüğünü doldurmuş memurlarla, ihtilâstan üç - beş ay gibi hapiste yatarak el'an memur bulunanların da işlerine son verilip verilmeyeceği ve köylülerimizin ve iş sahiplerinin işlerinin de günü gününe görülmesi hakkında sözlü olarak Sayın Başbakanımızın açıklamada bulunmasını saygılarımla rica ederim.

Burdur Milletvekili
Mehmet Özbey

BAŞKAN — Buyurun Devlet Bakanı!

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI SAMET AĞAOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, kıymetli arkadaşımızın sualleri dört parçadan mürekkeptir ve hakikaten her biri de memleketimizin Devlet ve içtimai meseleleri ile yakından alakalı sualleri teşkil etmektedir. Elbette ki Büyük Meclis bu suallerin teferrüatı ile ilerde daha çok meşgul olacaktır.

Nedir bunlar:

Halka fena muamele yapan memurlar hakkında ne düşünülüyor?

Bir misal geçmiştir. Ulaştırma Bakanı arkadaşımız yaptığı bir tamim vesilesiyle, umumi olarak Hükümetçe aynı şekilde bütün Devlet dairelerine böyle bir tamim yapıp yapılmıyacağı soruluyor.

Onunla alakalı olarak köylü işinin vaktinde görülmesi vardır. Müsaade ederseniz bunu köylü diye değil de iş sahibi bütün vatandaşların işinin vaktinde görülmesi diye tavih edelim. Nasıl tedbir alınacaktır deniliyor?

Sonra tekaütlükleri gelmiş memurlar hakkında neler yapılacağı soruluyor.

İhtilâstan iki üç ay gibi bir müddetle mahkûm olup da tahliye edildikten sonra tekrar vazife alınmış olan memurlar hakkında ne düşünülmüyor denmektedir.

Şimdi arkadaşlar, halka fena muamele yapan memurlar: Viedanımızın bir tarafını açalım, bu memlekette şikâyetlerimizin hemen hepsinin temelinde Devlet memurunun bir ruhi abûsundan şikâyet vardır. Bunu hepimiz çok iyi biliriz. Devlet idaresinin iyi yürütmesinin şartlarından birisi de güler yüzlü ve tatlı sözlü bir idare olmasıdır. (Soldan, bravo sesleri). Bu, Hükümetimizin kendi muvaffakiyeti, Meclisimizin muvaffakiyeti ve Devletimizin muvaffakiyeti, için şarttır. Güler yüzlü bir idare getirmek için lâzımgelen bütün tedbirleri almak azmi katisindeyiz. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar).

Bu tedbirler nelerdir? Ulaştırma Bakanı bir tamim yapmış. Bütün Devlet daireleri tamim yapabilir. Kanunların kendilerine verdikleri salâhiyetler dâhilinde tedbirler yapabilirler. Vatan-daşa fena muamele yapan memurların kanunların gösterdiği istikametlerde tecziyesi için emir verilebilir. Bunlar teknik vasıtalarlardır. Prensipimiz sudur, tekrar ediyorum: güler yüzlü bir idare getireceğiz arkadaşlar!

Köylünün işinin, vatandaşın işinin çabuk görülmesi:

Arkadaşlar, bunun iki büyük âmili vardır, bu iki büyük âmil de hattâ bire irca edilebilir. Kontrolsüz geçmiş uzun yılların, fek parti sistemi ile geçen uzun yılların tabîi neticesi işlerin gecikmesi olmuştur.

Arkadaşlar, memlekette büyük bir rejim tebeddülü olmuştur, murakabeli sistem kurulmuştur, elbet ve elbette ki, işler çok daha süratli gidecektir. Bunun yanında, yine buna benzer başka sebeplerle, maddi ve ruhi sebeplerle tekevvün etmiş ve işleri geciktiren hastalıkların da ortadan kaldırılması lâzımgelir. Nedir bu hastalıklar? Bir misal vermekle iktifa edeceğim arkadaşlar:

Tek parti sistemi, murakabesiz sistem, mesuliyeti memurdan memura atan sistemdir. Bunun içindir ki, kanunlarımız formalitelerle doludur. Arkadaşlar bu formaliteleri ortadan kaldırdıkça ve onun yerine salâhiyet ve mesuliyet

meffhumlarının karşılıklı ikamesi sistemi yerleştikçe işler daha süratli yürüyecektir arkadaşlar. (Soldan bravo sesleri, alkışlar).

İhtilâs ve irtikâptan birkaç aya mahkûm olanlar... Bunun müddeti altı aydır. Altı ay irtikâp ve ihtilâs suçundan mahkûm olanlar artık Devlet hizmetinde kullanılamazlar.

Burada Hükümetinizin katî azmi şudur: İhtilâs ve irtikâp suçlarında, mirî malına taallük eden suçlarda, şimdiden sonra hakikaten suçlu olarak mahkûm olmuş vatandaşlar Devlet hizmetinde kullanılmayacaktır. Bir söz vardır, vakaa, temas edilen mevzu hududunu geçmemelidir, fakat sırası geldiği için arz ediyorum: «Esrarını Mesneviden aldım, çaldımsada mirî malı çaldım» Bu zihniyet öldürülecektir. Bu vaziyette olan memurlar varsa da, bunların adetlerini iyice bilmiyoruz. Bunların tetkik edilmesi lâzımdır. Bu tetkikata başlanmıştır.

Soruya vereceğimi cevap bundan ibarettir. (Alkışlar).

BAŞKAN — Soru sahibi Mehmet Özbek.

MEHMET ÖZBEK (Burdur) — Sayın arkadaşlar, Sayın Başbakan Yardımcısının verdikleri cevaba teşekkür ederim. Fakat tatmin edilmiş değilim. Sabık Hükümetin devrettiği Hükümet makinası asla iyi çalışmıyor. Bâzı mühim noktaları huzurunuzda açıklamak istiyorum. Bir iki misal verirsem daha iyi anlaşılabilir olacaktır: Her gün hepimiz deste deste mektup alıyoruz. Bunları bütün işimizi gücümüzü bırakarak takip etsek yine zamanımız müsait değildir, bızarız. Bakanlarımız da aynı şekilde yalnız bizleri dinleseler vakitleri müsait değildir. Asıl muhtarip olan milletimizdir, namütenahi dertleri vardır. Onların Devlet dairelerinde işleri halledilmiyor. Bir iki misal verdikten sonra ana mevzua geçeceğim. Bucak kazamızın bir Kayı köyü var. Kinlik hududunda da bir sarnıç var. Bu köyün suyu olmadığı için oraya bir sarnıç yaptırıyor. Fakat mukabil köy tarafından yıktırılıyor. Köylü, nahiye müdürüne müracaat ediyor, kaymakam Burdur valisine yazıyor, o da Antalya valisine yazıyor ve bu suretle kâğıtlar bir tomar teşkil ediyor. Köylü, müspet cevap alamadığı için tekrar müracaat ediyor ve şikâyetler bize kadar tevali ediyor. Tomar haline gelmiş olan kâğıtlar köy bürosunda hıfzedilmektedir.

40 öğretmen arkadaştan bir mektup aldım, terfi etmişler aradan bir sene geçtiği halde hâlâ terfileri yapılmamış.

Burdur'da iş hayatı çökmektedir 600 aile göç etmektedir. Katiyen alâkadar olunmamıştır.

Arkadaşlar, bir köyün ideali elektriğe kavuşmaktır, Kurna ve Yar köyleri elektriğe kavuşmuşlardır. Fakat 840 lira elektrik vergisini veremediklerinden dolayı çıra yakmaktadırlar, elektrik lâmbaları örümcek bağlamıştır. Kestel ve söğüt'ün bataklığının kurutulacağı ve Horzum'un kaza yapılacağı vadinde bulunulmuş, fakat aslâ yapılmamıştır. Candır ve Yuva'nın 2 kilometre yakınında su vardır, fakat dereden akan su o civarı dizanteri ile mustarip etmektedir, çok kurban vermektedirler. Yeşilova'nın Denizli yolu ihmal edilmiştir.

Nihayet arkadaşlar; bir mütekait arkadaş açtır, bir senedir maaşı verilmemiştir, hulâsa Hükümet dairelerindeki memurlar iyi çalışmamaktadırlar. Şu evrak üç masadan geçip çıkması icabederken 10 masa dolaşüyor, çünkü memur çoktur.

Sayın arkadaşlar, İzmir Elektrik Şirketi Belçikalıların elinde iken su, elektrik ve gaz işleri 30 memurla idare ediliyordu. Aynı tesisat bize geçtikten sonra memur sayısı 300'e yükselmiştir. Arkadaşlar, memur miktarı hakikaten çoktur. Resmî istatistiklere bakacak olursak 1938'de 88 000 olan memur sayısı, sekiz sene sonra, 1946'da 222 000'e yükselmiştir. Bizde memur sayısı okadar çoktur ki, Amerika atom, İngiltere radar yaparken biz de bütün zekâmızı memur kadrosunu kabartmakta, şişirmekte kullanmışız desek caizdir.

Arkadaşlar; memurlarımız çoktur. Bunun için de memur saat 9'da gelmesi icabederken 9,30'da gelir, kahvesini içer 10 olur, gazetesini okur saat 11 olur. Ondan sonra da ne şekilde çalışır bilmem. Üzülerken huzurunuzda beyan ederim ki, Başbakan Yardımcısının, «köylü demiyelim, bütün iş sahipleri diyelim» demesi doğru değildir. Hayır arkadaşlar, köylü vatandaş iki günlük köyden geliyor, kapıdan görüldüğü zaman hemen haşlanıyor, git yarın gel deniyor. Akşam yatmak için parası yok, yiyecek gıdası yok. Uzaklardan gelen köylünün işlerinin tezelden yapılması icabeder arkadaşlar;

Çalışma sistemimiz gayet bozuktur. Ben ya-

bancı memleketlerde bir dostuma «Allaha ısmarladık» dediğim zaman memur dostum kalkıp elini bile vermemiştir arkadaşlar. Bizim burada ise daireler kahve halinde. Çalışkan memurlarımız çoktur. Bunları bu büyük kürsüden hürmetle selâmlarım. Hattâ okadar çoktur ki, dosyaları kol-tuğuna alıp sabahlara kadar çalışırlar. Ama bu meyanda tembel memurlarımız da vardır.

Arkadaşlar; memur alınırken; erkeklerde iltimas, kadınlarda güzellik aranmamalı, ahlâk, terbiye ve tahsil esas olmalı ve kabiliyetsizler için derhal tasfiyeye doğru gitmelidir. Buna giderken de arkadaşlar; 55 yaşını doldurmuş, tekaüt-lük çağına gelmiş olanlar ele alınmalıdır. Bugün bu halde kadın memur miktarı 808, erkek memur ise 12 bin küsur ki yekûnu 13 301 dir. Bunlar derhal tekaüde sevkedilmeli ve yerlerine yüksek tahsil görmüş, kahve bekliyen gençlerimizin lâ-yık olanları alınmalıdır, arkadaşlar.

Arkadaşlar; bir ciheti de yüksek huzurunuzda arz etmek isterim; bu cihetleri nazarı dikkate almayan Cumhuriyet Halk Partisi, hakkı olmadığı halde, bar bar hesap sorun diye bağırıp durmaktadır. Hesap soruyorum ve diyorum ki; hakları olmadığı halde almış oldukları dokuz aylık fazla maaşları geri versinler mebuslar.

NAŞİT FIRAT (Ordu) — Hep beraber, hep beraber!

MEHMET ÖZBEY (Devamla) — Evet alanların hepsi.

Sonra arkadaşlar, bu büyük kürsüden şunu hatırlatmak isterim. İçimizde tekaüt maaşı alıp da aynı zamanda memur maaşı alanlar vardır. Bu millet o kadar zengin değildir, biz Marshall Yardımı ile bütçemizi kapatmaya çalışıyoruz. Bu Sultanahmet'de dilenip de Ayasofya'da sadaka vermeye benzer. Bizim, paramızı harcamakta çok hassas olmamız lâzımdır. Devlet bütçesinden çift maaş alanlar vardır, bunları tek maaş alır hale kalbetmek lâzımdır.

Sayın Başbakan Yardımcımız da bundan bahsettiler. Halen ihtilâs yapıp çalışan memurlar vardır. Meselâ; Antalya Postanesinde 15 bin, İstanbul Beşiktaş Postanesinde 20 bin lira, Hal merkezinde 30 bin lira aşırı olanlar halen memurdurlar. Bunları affetmiyeceklerini söylediler, kendilerine teşekkür ederim.

Arkadaşlar bilhassa yüksek huzurunuzda bugün şu hakikati belirtmek isterim ki; kadın

memurlarımız çoktur. Kadın memurlarımızı hürmetle selâmlarım ama, Akşamları 5 - 6 dan sonra Bakanlıklardan ve bankalardan çıkan kadınlara baktığımız zaman arı kovanından çıkar gibi çıktıklarını görüyoruz. Bunların içinde lâ-yık olanları, muhtaç olanları vardır. Bunlar çalışsınlar ama tahsili ve kıymeti olmıyan kadınlardan akşama kadar örgü örüp, fal bakmakla vakit geçirenler evlerine dönsünler.

Bunlardan hastabakıcılar, ebeler, öğretmenler tabii müstesnadır.

Arkadaşlar; kadın memurlarımızdan Genel Bütçe, katma bütçe belediye ve Devlet İktisadi Teşekküllerinde çalışanların yekûnu 30 046 dir. Bunların içerisinde 10 679 u evli, 19 219 u bekârdır. Bunlar evlenmeye asla tenezzül etmiyeceklerdir ve bunlar yuvalarına sevkedildiği zaman senede bir kolordu miktarında çocuk meydana gelecektir. Bu itibarla bu işte çok hassas olalım. İşe kabiliyetli olanları alalım. Kahve köşelerinde bomboş oturan üniversite mezunu gençlerimize iş bulalım.

Sayın Ulaştırma Bakanına yüksek huzurunuzda aldığı bu çok yerinde tedbirden dolayı teşekkür ederim.

Arkadaşlar, bu çıkarılan memurlara icabederse, tensip ederlerse altı aylık ücret de verebiliriz.

Sayın arkadaşlar sözümü sona doğru getirirken tekrar ediyorum. Devlet dairelerini temizliyelim, rasyonel iş hayatına girelim. İki buçuk milyar borcumuz vardır, bütçede açığımız vardır, bunları kapatalım.

Diğer taraftan köyümüzün yolu yok, suyu yok, hastanesi yok, ışığı yok, hâlâ çıra yakıyorlar ve namütenahi ıstırap içindedirler. Çalışan memurlarımız takdir edilmeli, terfi edilmelidir. Bir misal : Erzurum Vapurunun süvarisi her seferinde takriben 30 bin lira getirirken aldığı ücret iki yüz liradır. Fakat diğer vapurların kaptanlarının bâzıları 300, bâzıları 500 lira maaş alırlar, ziyanla gelirler. Orta ziraat mektebinden mezun olan birisi ziraat müdürüdür, fakülteden mezun bir genç onun maiyetinde öğretmen namzedi olarak çalışır. Ancak iyi çalışanları, lâ-yık olanları terfi ettirmemiz lâzımdır.

Memur sayısı arttıkça randıman azalıyor. Münevveri himaye etmiyoruz, âtıl bir vaziyettedirler, onları bütçe müstehlîki yapıyoruz.

Arkadaşlar, hizmeti mecburiyesi olan memurlarımız vardır. Yüksek mektepten mezun oluyorlar. Bir misli fazla hizmet etmeleri lâzımgeldiği halde vazifeye alınmamışlardır. Ait oldukları bakanlara isimlerini vereceğim. Lü-zumu kadar ve seçkin memurlar alınmalıdır; Bunlar imtihana tâbi tutulmalı ve iltimasa derhal son verilmelidir. Bu suretle ilk evvel memurları mutlaka yarıya indirmeli, ancak çalışan memurlar terfi ettirilmelidir.

Sayın arkadaşlar; sözüme son verirken, Halk Partisinin naşiri efkârı olan, Ulus'un küçük bir kopyesi vardır, (Ankara) burada her akşam çıkar ortalığa hafif bir bulut yayar, fakat demokrasinin güneşi o bulutu eritir, hiçbir şey kalmaz. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Şimdi yine yazıyor, «6580 kişilik bir liste daha» diyor. Nur içinde yatsın, Halk Partisinin Başbakanı Refik Saydam 222 bin küsur memur için dedi ki; «A sından Z sine kadar değiştireceğiz!» Onun en iyi vefalı arkadaşı Adnan Menderes de o sözü yerine getirmek için A sından başladı, Z sine kadar gidecektir. Çalışkan memurları takdir, çalışmayan tembel memurlar tasfiye olunmalıdır. Büyük Türk Vatanı ancak ve ancak çalışan ve namuslu insanların yeri olacaktır arkadaşlar. (Soldan alkışlar).

SAĞDAN BİR SES — Halk Partisine göç düştü!

BASKAN — Arkadaşlar, sorular bitti.

Şimdi ruznamenin ikinci kısmına geçiyoruz.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Sivas eski Milletvekili Fikri Tirkeş'in, Dilekçe Komisyonunun 23 . III . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 3009 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/40)*

BASKAN — Bu rapor geçen birleşimde okunmuş fakat görüşülmesi bu birleşime bırakılmıştı. Raporu tekrar okutuyorum.

(Rapor tekrar okundu).

BASKAN — Söz isteyen var mı?

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Söz istiyorum.

BASKAN — Daha evvel sözcü istedi, sözü ona veriyorum, sonra da size vereceğim.

DİLEKÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ BAHA-DİR DÜLGER (Erzurum) — Efendim; Sivas eski Milletvekili G. Fikri Tirkeş'in itirazı Yüksek Kamutayın huzuruna intikal ettirilmiş bulunuyor. Meselenin esasına geçmeden önce, teferruatıyla izah etmek istiyorum.

Zekâi Okan'ı Büyük Millet Meclisine şikâ-yete mecbur eden hâdisenin mahiyeti şundan ibarettir: Zekâi Okan 1337 tarihinde henüz yüz-başı rütbesinde bulunduğu sırada 16 ve 17 Teş-rin 1337 tarihinde Sakarya Hamidiye civarında vukubulan muharebede ihraz eylediği yarar-lıktan dolayı bir takdimname almıştır. Yine 26 ve 31 Ağustos 1338 tarihinde vukubulan Afyon ve Dumlupınar'da ihraz eylediği yararlıktan

dolayı bir takdimname daha almıştır. Dikkat edilirse görülüyor ki, takdimname 16 ve 17 Teş-rin 1337 tarihinde cereyan etmiş olan bir muha-rebeye aittir. Diğer takdimname ise 26 - 31 Ağustos 1338 tarihinde cereyan etmiş olan bir muharebeye aittir. Bir tesadüf eseri olarak son muharebede, yani tarih itibariyle muah-har olan hâdiseye mütaallik olan takdimname Büyük Millet Meclisinden evvelâ çıkmıştır. Bu takdimname 16 . X . 1338 tarihinde Büyük Mil-let Meclisi tarafından verilmiştir. Yani muah-har hâdisenin takdimnamesi Meclisten evvelâ çıkmıştır. Ondan evvelki hâdisenin yani Sa-karya'da Hamidiye civarı muharebesine müta-allik olan takdimname Büyük Millet Meclisin-den 29 Ağustos 1339 tarihinde çıkmıştır. Yani, birinci takdimnamenin verildiği tarihten bir se-ne sonra çıkmıştır.

Şimdi, Zekâi Paşa diyor ki: Eğer takdimna-melerin verilmesi muamelesi usulünde cereyan etmiş olsaydı bu birinci takdimnameyi 1337 de almış olacaktım. Hiç değilse 1338 tarihinin 10 ucu ayının 26 ucu gününden evvel alacak ve binaenaleyh terfiimde esas, birinci olan haki-katta ikinci takdimname olarak kabul edilmesi lâzımgelen tarihten itibaren yani bir sene ev-velinden cereyan etmiş olacaktı. Bu suretle ben kıdemimi bir sene kaybetmiş oluyorum, benim kıdemimi bu hakiki haline i'raa ediniz. Hâdi-satın safahatı kendisine hak verse de kanuni mevzuat buna imkân vermiyor. Anlaşıyor ki,

bu nevi hâdiselerde, iki takdimnamenin derhal bir rütbe terfi ettirilmesini âmir bulunan Askerî terfi Kanununun cari bulunduğu zaman, birçok tereddüdü mucip haller ortaya çıkmış ve o zamanın Millî Müdafaa Vekâleti Büyük Millet Meclisinden bu kanun tefsiri hakkında bir karar istemiştir. Millî Müdafaa Vekâleti 8 Mart 1339 tarihinde B. M. Meclisine şu suretle müracaat ediyor. Birtakım sualler soruluyor. Bu suallerden üçüncüsü şudur : «İkinci defa takdimname aldıklarından dolayı terfi edileceklerin, tarihi nasıplarının takdimnamenin kabul ve tasvibi tarihinden mi, yoksa takdimnamenin itasına sebep olan vaka tarihinden mi itibare edileceğinin bir karara bağlanması» şeklindedir. Yani bizim bugün karşılaştığımız ve ziyet o zaman Millî Müdafaa Vekâletinin nazari dikkatini celbetmiş ve B. M. Meclisinden bu hususta bir tefsir kararı alınmasını istemiştir. Bu tefsir kararı da o zaman verilmiştir. Tefsir kararı aynen şöyledir : İkinci defa takdimname aldıklarından dolayı terfileri ıera edileceklerin tarihi nasıpları, ikinci takdimnamenin Meclisçe kabul ve tasdiki tarihinden muteberdir.

Binaenaleyh, bizim Zekâi Okan meselesinde de Millî Müdafaa Vekâleti tamamen bu tefsiri tatbik etmiştir. Ve kendisini ikinci takdimnamenin yani hakikatta birinci hâdiseye tekabül etse dâhi ikinci hâdiseden sonra Büyük Millet Meclisinden geçirilmiş olan 29. VIII. 1939 tarihinde Meclisçe tasdik edilmiş olan takdimnamenin tasdiki tarihinden itibaren kendisi yüzbaşılıktan binbaşılığa çıkarılmıştır. Binaenaleyh, bu meseleyi bu şekilde tezekkür eden komisyon Zekâi Okan'ın kanunen hakkı olmadığına ve talebinin reddine karar vermiştir. Mesele bundan ibarettir efendim.

BASKAN --- Bay Celâl Yardımcı, buyurun.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) --- Efendim komisyonun, müştekinin dilekçesini reddetmek için ileri sürdüğü sebepleri komisyon sözcüsünden dinledik. Bu mütalâaya göre, Bu sebeplerin biri vaktiyle müracaat etmiş, Millî Savunma Bakanlığı kabul etmemiş, Yargıtaya gitmiş, mürâruzaman noktasından o da reddetmiş ve bu arada bir de tefsir kararı var, bu tefsir hükmü; dilekçenin reddini müstelzimidir, hakkın yerine getirilmesine mahal yoktur. İddiası karşısındayız. Bu mülâhaza ve noktâınazar belki bir bakanlıkta, Yargıtayda mevzuubahis olabilir. Ama

bugün heyeti aliyeniz; bir hakkı yerine getirmek mevkiindedir, salâhiyetindedir. Merciden mercie geçmek suretiyle vaktiyle ret edilmiş ve vaktiyle savsanmış işleri savsamak, işlerin üstüne oturmak heyeti aliyenizin yapeağı işler değildir.

Filân makam böyle dedi, biz de öyle yaptık, filân şöyle dedi, biz de böyle yaptık demek bunun nihayeti âdeta diyenleri klişe olarak taklitlen ibaret kalmaya müncer olur.

Efendim, dilekçenin işaret ettiği hak mevzuat sarıhtır. Bu zat diyor ki, ben iki meydan muharebesine iştirak ettim. Meydan muharebesinin birisi 1337 de, diğeri de 1338 dedir. Benim bir rütbede iki meydan muharebesine iştirak etmekle gösterdiğim yararlığı millet beni takdimname ile taltif etmekle karşılacaktır. Ohalde bu zatın terfiine esas olan bu iki meydan muharebesinin doğduğu senelerde bu hak tahakkuk etmiştir. Binaenaleyh 1337 de ve 1338 de vukua gelmiş, tahakkuk etmiş bir haktan birisini, efendim ne yapalım, senin taltifine; verdiğim hizmetin birinci safhasına ait olan taltifi 1339 da düşüncbildik. Bu adam ne yapsın? 1337 de verilen bir hizmetin 1339 da yani iki sene sonraya savsaklıyarak vermekte bu adamın günahı nedir? Anlaşıyor ki; böylece bir hakkı iki sene iltmal ettikten sonra yerine getirenler malûm olan usulî hükümlere müracaat etmişlerdir. Ne beklersiniz? İki sene böyle işi savsaklıyan bu yükü omuzundan atacak? Bu hale nazaran tefsir istiyorsunuz, tefsir şudur: Taltifine karar verdiği günden itibaren bu hak tahakkuk etmiştir, bu hakkı heyeti aliyenizin tanımayacağını hiç de kabul edemem arkadaşlar. Ortada sarıh bir mesele mevcuttur,

Arkadaşlar; Yargıtayın müruruzaman noktasından meseleyi reddetmesine gelince, takdir buyurursunuz ki, usul noktasından müddetlere en çok bağlı olanlar adlî kazadır.

Arkadaşlar; eğer mevzuumuz ve yer müsait bulunsaydı, ben size, Yargıtaydan mehakim içtihadından geçmiş birçok kararlar gösterebilirdim ki, usul noktasında müddetle pek çok mukayyet olmasına rağmen, birçok mehakim ve Temyiz kararları, sarıh bir hakkın yerine getirilmesi mevzuunda, hiçbir zaman kendilerini müddetle mukayyet saymamışlardır. Bu itibarla dilekçenin şikâyeti ve hakkı doğrudur. Filân makam şöyle dedi, filân makam böyle dedi, Meclis şöyle tefsir etti diye, hakkının taallük ettiği se-

nelerde doğmuş olan bir keyfiyeti şu veya bu formalite sebebiyle reddedemeyiz. Bendeniz bu mütalâadayım.

BAŞKAN — Söz Adnan Tüfekçioğlu'nundur.

ADNAN TÜFEKÇİOĞLU (Giresun) — Sayın arkadaşlar; aynı mevzuda Celâl Yardımcı arkadaşımız hukukî mütalâalarını yaptılar. Ben bir hukukçu değilim. Yalnız benim bildiğim birşey vardır, bu kanun mülgadır diye iddiada bulunuluyor. Bu kanunun mülga olduğunu kabul etmekle beraber bu arkadaş 1337 senesinde bu işi hak ettiğine göre, hakkı müktesebi olduğuna göre de bu hakkın verilmesi yerinde olacaktır, kanaatindeyim. Ben fazla birşey söylemeyeceğim. Hukukî müdafaasını Celâl Yardımcı yaptı. Bu hakkın verilmesini istiyorum arkadaşlar.

BAŞKAN — Söz Ali İhsan, Sâbis'indir.

ALİ İHSAN SÂBİS (Afyon Karahisar) — Bakantı dinledikten sonra icabederse söyleyeceğim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ REFİK İNCE (Manisa) — Söylesinler de istifade edelim, söz aldıklarına göre herhalde bir fikirleri olacak.

BAŞKAN — Efendim, Hükümet söz almak ihtiyacını duyarsa söz alacak ve söyleyecektir. zati âlinizin sözü varsa buyurun.

ALİ İHSAN SÂBİS (Afyon Karahisar) — Vazgeçiyorum.

BAŞKAN — Rifat Taşkın.

RİFAT TAŞKIN (Kastamonu) — Efendim, ben hâdiseyi biraz daha tazyih etmek istiyorum. Noksan kalan kısımlar oldu.

Sayın Komisyon sözcüsünün ifadelerinde bazı noksan cihetler vardı. Elde 152 numaralı bir kanun var. Bu kanun gereğince aynı rütbede iki defa takdirname alanlar kıdemleri ne olursa olsun terfi ederler. Kanunun hükmü budur. Zekâî Paşa 1337 senesinde Yüzbaşı bulunuyordu ve 16, 17 Teşrinisani 1337 Sakarya muharebesinde hizmetine mükâfaten Büyük Millet Meclisince takdirname ile taltifi inha edilmiştir. Fakat bu inha her nasılsa bir hata, unutmama, zuhul yüzünden iki sene Büyük Millet Meclisine sevkedilememiştir. 1338 senesi 26 ve 30 Ağustosta Afyon muharebesindeki hizmetlerine mükâfaten yine bir takdirname ile taltifi inha edilmiş ve fakat bu inha da vaktinde yetişememiş, 16 . X . 1339 tarihinde Yüksek Meclisçe tasdik edilmiştir.

Şu halde yüzbaşı rütbesinde iken iki takdirname alması icabeden bu zatin, birinci takdirdnamesi, idarenin hata ve zuhulü yüzünden Meclisi Âliye sevkedilememiştir ve nihayet 1339 senesinde sevkedilmiş ve Meclisi Âliye o tarihte tasdik buyrulmuştur.

Eğer bu takdirname 1337 senesinin her hangi bir ayında tasdik edilmiş olsaydı Zekâî Paşa yüzlerce misali gibi kendisi de 152 numaralı Kanundan istifade edecek ve 1338 senesinde aynı rütbede iki takdirname almış olacak ve kanundan da istifade etmiş olacaktı. Aynı rütbede bu takdirdnameyi alamaması kendisinin sunu takririnden değil bilâkis idarenin hatası ve yahut unutulması yüzünden vukuagelmıştır. Bu sebeple kendisinin Binbaşılığa terfii, emsalinden bir sene geri kalmıştır. Şu halde kendisinin sunu taksiri olmıyan bir askerın bu hakkının zayi olmaması mâdelet icabıdır. Bahsedilen tefsir ve birinci tefsirdeki metin şudur:

«İki defa takdirname aldıklarından dolayı terfileri iera edilecek tarih ikinci takdirdnamenin Meclisçe kabul ve tasdikından muteberdir,» deniliyorsa da bu, normal vaziyetler içindir. Yoksa idarenin hatası ve zühulü yüzünden, muamelesi yapılmıyan bir mesele yüzünden bir hak sahibinin hakkının ziyarı mucip olamaz. Bilâhara bu kanunun ilgasına dair bir kanun da neşredilmiştir. Fakat bu kanun çok sonradır ve müktesep bir hakkı elden alamaz. Çünkü bu hak tam zamanında iktisap edilmiştir. Bilâhara çıkan bir kanunla takdirdnamenin ilga edilmiş olması, müktesep hakka hâlel vermez. Kanaatimce Zekâî Paşa haklıdır ve hakkının verilmesi icabeder.

BAŞKAN — Söz, Bay Reşat Güçlü'nündür.

REŞAD GÜÇLÜ (Seyhan) — Aziz arkadaşların; bir noktaya nazarı dikkatinizi celbederim. Kanun; iki defa takdire lâıyk harekette bulunan dememiş, iki defa takdirname alanlar, demıştır. (Bravo sesleri) Binaenaleyh takdirdname almak şarttır. Bu da, ancak takdirdname verilmesi keyfiyetinin Büyük Meclisten geçip tasdik edilmesiyle mümkün olur. Bu sebeple de takdirdnamelerin sırası, bunu icabettiren yararlıkların yapıldığı tarihe göre değil, Yüksek Meclisin bunu kabul ettiği tarihe göre olması icabeder.

Aziz arkadaşlarım, ikinci hareket dolayısıyla, ikinci yararlık hareketi dolayısıyla çıkan

takdirnameyi evvele alıp birinci takdirname itibar ederek kanununa aykırı, usule aykırı Büyük Millet Meclisinin kendisine daha sonradan gelen ve ilk hareketinden dolayı verilmesi istenen takdirnameyi pekâlâ reddedebilirdi ve o zaman Sayın Gl. Zekâi Okan bir rütbede yalnız bir takdirname almış olurdu. Böyle ikincisini de sanki alacakmış gibi ilk takdirnameyi terfie esas ittihaz etmek kanaatimece yanlıştır.

SEYFİ KURTBEK (Ankara) — Sayın arkadaşlar, Yüksek Huzuruza gelen mesele bir askerî hak dâvasıdır. Evvelâ şunu arzedeyim ki, bu askerî hak dâvası, bundan sonra, birbirini takip edecektir. Bugün gerek Bakanlıkta, gerek Askerî Yargıtayda, gerek Meclis komisyonlarında binlerce asker vatandaş hak istemektedir. Bu haksızlıklar bir memurun hatası yahut bir dairenin yanlış işlemesi, veyahut bir Bakanlığın bozuk düzen gitmesinden dolayı değildir. Bu eski bir zihniyetin, ve bu eski zihniyetin meydana getirdiği demode görüşün tabii bir neticesidir.

General Zekâi Okan'ın hakkını reddederken bir Meclis tefsiri, bir de Askerî Yargıtay'ın mürurü zaman maddesi ileri sürülmektedir. Yüksek Meclisiniz geçmiş bir tefsir ile bağlı değildir. Bir vatandaşın hakkını iade etmek icabediyorsa yeniden bir kanun çıkarırsınız ve hakkını verirsiniz. Bu zatın hakkı gün gibi âşikârdır.

Yargıtay'ın iddiasına gelince; arkadaşlar, Askerî Yargıtay denilen müessesenin bir adalet müessesesi mi, bir askerî kaza müessesesi mi olduğunda ben mütereddidim. Adalet müessesesi olamaz. Çünkü bir Devlet içinde iki yargıtay olamayacağı için, bir yargıtayın başında bir memur bulunmayacağı için.

Arkadaşlar, bunun, kökü ta eski Prusya militarizmine dayanır; yani ordunun ayrı bir müessese, yani Devlet içinde Devlet, telâkkisinin bir neticesidir, onun için Askerî Yargıtay yapılmıştır. Askerî Yargıtayın başkan ve üyeleri askerdir, memurdur. Bunun içindir ki, Askerî Yargıtay'ın kararına istinaden bu hak reddedilemez.

Bu eski zihniyet hâlâ mevcut teşkilâtı ve bunun içerisinde mütemadiyen haksızlıklara uğrıyan vatandaşların ıstırapı ile devam ediyor. Bu konuyu başka bir gün Yüksek Huzuruza arz etmek tasavvurundayım. Yüksek heyetinizden çok istirham ederim, gün gibi âşikâr olan bu hakkı teslim buyurunuz.

BAŞKAN — Yusuf Karşioğlu.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Arkadaşlar, Yüksek Meclisin 331 numaralı bir kararı vardır. Bu kararda der ki; mahkemeye ait ve mahkemenin vereceği karara tâbi işler hakkında Dilekçe Komisyonu karar veremez.

Bu mesele de o kabildendir. Eğer bu kapı açılırsa ondan sonra Dilekçe Komisyonumuza tarla dâvaları ve belki boşanma dâvaları da gelir. (Gülüşmeler). Binaenaleyh, bu mahkeme işidir, kanun işidir. Eğer bu yol açılacak olursa bundan sonra birçok subaylar, generaller de müracaat ederler. Bunun şimdiye kadar birçok emsali vardır. Bunlar hakkında Dilekçe Komisyonunun bir işlem yapamayacağı hakkındadır.

Sonra bir arkadaş buyurdular ki, Meclisin tefsiri sonradan olmuştur.

Tefsir makabline şâmilidir. Yani kanunu açma mahiyetindedir ve kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren tefsir de muteber olur.

Sonra bir arkadaşımız müruruzaman esasa ait değildir dedi. Halbuki, netice itibarıyla müruruzaman yönünden verilen ret kararı dâvasını ispat edememe yönünden verilen kararların aynıdır. Birisinde dâvayı ispat edemediğinden haklı olmadığı ve diğerinde de müracaat etmediğinden haklı olmadığı kanaatine varılarak o yolda karar verilir netice aynıdır. Binaenaleyh Dilekçe Komisyonunun kararı uygundur, takdir Yüksek Heyetinizindir. (Bravo sesleri).

BAŞKAN — Cevdet Baybura.

CEVDET BAYBURA (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, şimdi söz söyleyen arkadaşlarımız, bu iş Askerî Yargıtaydan da geçmiş ve müruruzamandan dolayı reddedilmiştir, biz buna bakamayız buyurdular. Geçenlerde de söylemiştim. Gerek Askerî Yargıtaya, Adli Yargıtaya, Danıştaya, Sayıştaya ait olan yani kanun mevzuu bulunan işler de komisyona gidecek midir? Kanun mevzuu olup da görül-müş ve kesbikatiyet etmiş olan işler bizim komisyona gelecek midir dedim? O zaman buyuruldu ki, bir kanun mevzuudur, ya bir kanun çıkarttın yahut komisyonda bir perensip kararı alın dendi. Şimdi de arkadaşlarımız böyle söylüyorlar. Komisyonda iki günden beri konuşuyoruz. Kanun mevzuu olan hâdiseler buraya gelecek midir, gelmeyecek midir diye?

Henüz bir karar vermedik, Cumaya bıraktık. Cuma içtimanda da bu cihet görüşülecektir, komisyonda verilen kararlar huzuruza geleceğiz. Ne suretle kabul ederseniz o suretle hareket edeceğimiz tabii.

Komisyonda 8 - 9 bin dosya vardır. Bunların hepsinin mevzuu da bu gibi işlerdir. Öteden beri bu komisyon her türlü işi kabul etmiştir. Hangi işlere bakacağına dair hiçbir yerde bir kayıt yoktur. Benden evvel söz söyliyene arkadaşının söyledikleri söz Tüzükte öyle değildir. Sayıştaya, Danıştaya verilmesi lâzım işler, ait işler ilgili makama gönderilir, diyor. Yoksa bakamaz kaydı yoktur. Muğlak bırakılmıştır. İsterse bakar isterse bakmaz, reddeder. Bu işler şimdi dokuz bindir, on bin olacaktır. Bu işleri membaından kesmek için başka çareler düşünmek lâzımdır. Bunu da inşallah bu devreden sonra düşünürüz.

Şimdi asıl meseleye geliyorum :

Zekâi Okan, şimdi Genelkurmay Okinci Başkanı olmuş, bir generaldır. Bu zat 1337 senesinde bir harbde fedakârlık göstermiş bundan dolayı kendisinin takdir edilmesi lâzımgelmiş. Fakat bu takdirname 1339 da verilmiştir. 1338 de yine bir muharebede gösterdiği fedakârlık neticesi aynı sene kendisine yine bir takdirname verilmiştir. Şu halde ikinci verilen takdirname birinci ve birinci verilen takdirname de ikinci addediliyor. Çok istirham ederim; ortada bana bir sene evvel verilmesi lâzımgelen hakkım, benim hiçbir sunu taksirim olmadan her hangi bir vekâletin memuru, her hangi bir zihniyete tâbi olarak Meclise bir sene sonra sevketmesinden ötürü ben de bir sene sonra hakkımı alırsam nasıl olur? 1337 senesinde bir takdirname almış, 1338 senesinde de ikinci takdirnameyi almış olduğuna göre 1338 senesinde terfi ettirilmesi icabederdi. Binaenaleyh tefsir de bunu icabettirir. Ve bunun için ikinci takdirmenin alındığı tarihtir, diyor. İkinci takdirname 1338 de verilmiştir. Binaenaleyh benim de 1338 den itibaren terfi etmecliğim icabeder. Kaldı ki, ortada kazanılmış bir hak vardır. Ben arkadaşlarımdan niçin bir sene sonra terfi ettiriliyorum?

Bana fedakârlık neticesi 1337 de bir takdirname verildiğine göre, benim arkadaşlarım 1338 senesinde terfi ettirildiğine göre ben niçin 1339 da terfi ettiriliyorum? Benim bu hakkımı niçin bir sene geciktiriyorlar. Bu normal devam et-

seydi, yani iki takdirnameyi aldığım zaman ben de diğer arkadaşlarım gibi 1337 senesinde terfi edecektim.

Çünkü bu birinci takdirmem, bana vakinde verilmiş olsaydı, benimle aynı safta bulunan arkadaşlarımın 1338 de terfi ettirilip benim, 1339 da terfi ettirilmem icabedecekti. Buna viedam âlileri kaani midir? Bittabi değildir.

Sonra nazarı dikkatinizi bir noktaya çekeceğim; encümen bu kararı niçin verdi, encümen bu kararı vekâletin işfali üzerine verdi. Vekâlet encümeni aldatmıştır. İzah edeyim : (Hangi vekâlet sesleri) Millî Savunma Bakanlığı.. Millî Savunma Bakanlığının göndermiş olduğu generalin huzuriyle bunu müzakereye koyuyorlar. General Fikri Tirkeş de bu encümenin reisidir. Millî Savunma Bakanlığı mümessilinden soruyorlar, nedir bu adamın şikâyetine karşı cevabınız? Millî Savunma Bakanlığı mümessilinin vermiş olduğu cevapta bu adamın ilk takdirnameyi mülâzım iken aldığını, ikinci takdirnameyi yüzbaşı iken almış olduğunu, olbaptaki kanun hükmüne tevfiakan ancak nakdi mükâfat alacağını, Osman Giray tekrar ediyor ki, encümen zabıtlarında yazılıdır ve oradan öğreniyoruz. Halbuki vekâlet yazısı hilâfı hakikattir. Bunun üzerine komisyon ne yapıyor? Mademki sen böyle bir sahtekârlıkla veya her hangi bir suretle terfi etmişsin daha ne istiyorsun? Lâzımdı ki, senin rütbelerini geriye doğru iade edelim, diyor ve talebini reddediyor. Nasıl karar veriyorlar? Kararın esası yok, niçin karar verilmiştir, belli değil. Bugün 400 evrak var kâtip geliyor kararı verildi diyor. Hani imzası? Ne ile anlıyalım bunun kararının verildiğini? Ben söylüyorum, diyor. Kâtipin söziyle hareket edilemeyeceği için arkadaşlar bunları okuyalım dediler, okuyoruz ve okuyacağız.

Gelelim hâdiseye, buna Fikri Paşa itiraz ediyor ama ne istiyor? Belli değil. Kâtip diyor ki : Fikri Paşa itiraz etti Meclisi Âliye sevki için rapor yazılacak. Bu suretle bunu mevkii müzakereye koyduk ve neticede yapılacak bir cihet olmadığından reddine karar verildi. Onun üzerine bu adam duymuş takdirmelerini ve Bakanlıktan aldığı vesikayı getirdi. Nazarı dikkati devletlerinize arzedeceğim. Efendim, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Personel Başkanlığı erkânından bilmem kimin imzası, Genelkurmay

İkinci Başkanı Korgeneral Zekâi Okan'ın 15 Ekim 1337 de yüzbaşı olduğunu resmen söylüyor. Mührü resmîsi de burada. Bu zatın iki takdirnamesi de var. İkinci takdirname birinci takdirname olmuştur. Yüzbaşılığa nashı 15 Teşrin-evvel 1337 dir, bu adam birinci takdirnameyi aldığı zaman yüzbaşı idi. İkinci takdirname zaten 1338 tedir. Şu halde Millî Müdafaa Vekâletinin, bir zatın, ister haklı, ister haksız olsun, vâkı olan müracaatı üzerine, Meclisi Âlinin bir komisyonundan yazılan tezkereye bu yolda cevap vermesini nazarı dikkati devletlerinize arzederim. İşte kaydı resmî buradadır, vekâletin yazısı da buradadır. İsterseniz komisyondan aslını getirelim okuyalım.

Sonra bir ciheti daha arzedeğim, ki, bu kanun iki takdirname alan ve iki takdirnameyi bir rütbede aldıktan sonra bir derece terfi etmeyi icabettiren 152 numaralı Kanun, 17. VI. 1346 da 863 sayılı Kanunla ilga edilmiştir. 152 numaralı Kanunun bu kanuna muhalif olan ahkâmı mülgâdır diyor. Orada ise ne suretle takdirname alacağı ve ne suretle terfi edeceği hususları vardır.

Benim naçiz kanaatime ve kafamın aldığına göre, benim vazife ifa etmiş olduğum zamanda bana bir hak bahşetmiş olan bir kanun, bilâhara başka bir kanunla ilga edilirse ben ilga edilen kanuna göre, hakkımı isterim. Çünkü o bana kanunla verilen bir haktır.

Ama hukukçu arkadaşlarım diyorlar ki, mahkemeye gider, tazminat dâvasında bulunur. Mahkemeye gitmenin de bir usulü vardır, müddet vardır, mürurüzaman vardır. Bu işte mürurüzaman vâkı olduğu için mahkemeden hakkını alamaz. Onun içindir ki, bu adameğiz şimdi Meclise geliyor.

Gelelim şimdi Askerî Yargıtay kararına.

Muhterem arkadaşlar....

BAŞKAN — Lehte mi konuşuyorsunuz?. Aleyhte mi?.

CEVDET BAYBURA (Devamla) — Rapor aleyhinde söylüyorum.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Cevdet Bey, kabul buyurduğunuz dair imzanız vardır.

CEVDET BAYBURA (Devamla) — Evet öyle, vaziyeti arzettim, bu işin böyle olduğuna

ben sonradan muttâli oldum, raporda imzam olmasına rağmen, imzam aleyhinde söz söylemek mecburiyetindeyim.

BAŞKAN — Tüzük müsaade etmiyor, imzanız aleyhinde konuşamazsınız.

CEVDET BAYBURA (Devamla) — Vallahi ben bilmem, isterseniz imzanı geri alırım (Gülüşmeler).

BAŞKAN — Raporda imzanız olduğu için aleyhinde konuşamazsınız.

CEVDET BAYBURA (Devamla) — Ne yapalım, sonradan vâkıf oldum. Emir buyurursanız arzederim, müsaade buyurulmazsa huzurunuzdan çekilirim.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, bendeniz de Sayın Başkanın ifade buyurdıkları noktayı arzedecektim. Üstadım vaziyetini bilmiyordum, raporu okudum, raporun altında imzalarını gördüm. Bu imza ile kendilerini Tüzük mucibince ilzam etmek Riyaset Makamına ait vazife olmakla beraber, bendeniz şu nu arzedeğim ki; söyledikleri noktaları komisyonda niçin tezekkür etmediler? Çünkü yeni bir komisyon eski komisyonun rapordaki kararını benimsediği takdirde ancak Yüksek Heyetin huzuruna gelebilir. Eğer bu tevali edecekse arkası gelmez. Binaenaleyh yapacakları şey olsa olsa, kendilerinde bir hakkın zıya uğramaması bakımından tereddütleri varsa meseleyi her bakımdan tezekkür etmek üzere raporu komisyona geri alırlar, vesikaları tetkik ederler, bütün safahatını anlarlar ve bu suretle yüksek huzurunuzla getirirler. Ancak böyle olur. Bu karar için ve bundan sonrakiler için de istirhamım şudur :

Dilekçe Komisyonu bundan evvel komisyonun vermiş olduğu kararla kendini bağlı telâkki etmiyerek yeni baştan mevzuu mütalâa edip yüksek huzurunuzla bu suretle getirebilir. Aksi takdirde işin içinden çıkılamıyacak bir vaziyete müntehi olur.

BAŞKAN — Bahadır Dülger, siz usul hakkında mı konuşacaksınız?

BAHADIR DÜLGER (Erzurum) Hayır.

BAŞKAN — Buyurun Kemal Balta.

KEMAL BALTA (Rize) — Efendim, bu mesele anlaşılmamıştır. General Zekâi Okan'ın 30 Ağustosta terfi edip etmediği belli değildir. O

hususunu izah etsinler, ondan sonra konuşacağım. (Usul hakkında sesleri).

BAŞKAN — Arkadaşımız aynı zamanda esas hakkında da söz almış bulunuyorlar. Sırası da gelmiştir. Konuşabilir.

KEMAL BALTA (Devamla) — Mesele mühim. Haksızlığa uğramış bir vatandaş, kendisi yüzbaşı rütbesindeyken bir takdimname aldığını, ikinci takdimnameyi de tekrar alarak 39 senesinde terfi ettiğini iddia ediyor. Eğer daha önce terfi etmeyip de 1339 senesinde terfi etmişse, takdimname meselesinde sarahat vardır, bir adam bir rütbede iki defa takdimname alırsa terfi eder diyor. Bu arkadaş bir rütbede iki defa takdimname almıştır. O rütbeden terfi etmiş ve ikinci takdimnameyi sonra almışsa bu, sayılmaz. Mesele budur ve açıktır. Zekâi Okan yüzbaşı rütbesinde iken takdimname ile mi terfi etmiş, yoksa takdimnameden evvel mi terfi etmiştir. Bunu Dilekçe Komisyonu izah etmemiştir. Dilekçe Komisyonu izah etsin.

BAŞKAN — Sıtkı Yırcalı.

SITKI YIRCALI (Balıkesir) — Efendim, esas hakkında konuşacaktım. Fakat ben de aynı şekilde arkadaşımız Fikri Düşünsel'in ileriye sürdüğü mütalâaya iştirak ederek diyorum ki, madem ki, bu zat hakkında iyi bir tetkik yapılmamıştır ve yeni evrakın, yeni delillerin ibraz edildiği anlaşılıyor ve aynı zamanda Kemal Balta arkadaşımızın terfiin bir rütbede ve iki tarihte yapılabileceğine dair mütalâası da göz önünde bulundurularak bunun tekrar komisyonca tetkik edilmek üzere komisyona iadesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü Bahadır Dülger'e söz verelim de ondan sonra bu teklifi oyunza arz edelim.

DİLEKÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ BAHADIR DÜLGER (Erzurum) — Efendim, bu mevzuda söz alan muhtelif arkadaşlar hâdiseyi komisyonca tamamiyle incelenmemiş, karar verildikten sonra yeni deliller ikame edilmiş, yeniden bir vaziyet hâdis olmuş gibi Yüksek Meclisin huzurunda canlandırdılar. Böyle birşey yoktur.

Sayın Cevdet Baybura, burada konuşurken bir meseleden bahsettiler, dediler ki, Millî Savunma Bakanlığının Komisyona izahat vermek üzere göndermiş olduğu bir zat, Komisyona hakikati ifade etmemiş, buyurdular. Bundan daha evvel, o zat gelmeden evvel dosyanın içinde

bulunan bir kâğıtta o zatın müdafaa etmiş olduğu mesele, olduğu gibi yazılıdır. Millî Savunma Bakanlığı Sakarya muharebesinden sonra takdimname almış olduğunu iddia etmiş olduğu için ve Zekâi Paşa vaktinde bu takdimnameyi ibraz etmemiş olduğu için ve bu takdimnameyi de Büyük Sakarya Muharebesi diye almıştır. Halbuki kendisi aslında Büyük Sakarya Muharebesinde bu takdimnameyi almamıştır. 15 Ekim 1337 de bu tarihte yüzbaşı olmuştur. Halbuki malûmunuz olduğu üzere, Büyük Sakarya Muharebesi 1337 senesinin Eylülünde bitmiştir. Binaenaleyh, Millî Müdafaa Vekâleti ince bir tetkik yapmadan Sakarya Muharebesi diye, meşhur Sakarya Muharebesini almıştır. Halbuki Zekâi Okan'ın terfi veya takdimname almasına sebep olan hâdis, Sakarya civarındaki Hamidiye muharebesidir. Binaenaleyh, o yüzbaşı olduktan sonra bu muharebe cereyan etmiştir.

Bu itibarla Komisyon bir karara varmadan evvel bu meseleyi tetkik ettik, ve biz Millî Müdafaa Vekâletinin yazmış olduğu yazıda bu hususu gördük. Eğer dikkat edilecek olursa Yüksek Kamutaya arz etmiş olduğumuz kararda, yok mülâzimi evveldi, değildi, falan gibi bir meseleyi zikretmedik. biz doğrudan doğruya tefsir kararının böyle bir talebe imkân vermediği noktası üzerinde durduk, ki hakikat de bu merkezdedir. Biz başka suretle hiç bir delil serdetmiş değiliz. Temyiz Mahkemesinin vermiş olduğu idari karara tebaiyet etmek lâzım mıdır, değil midir? meselesini Cevdet Baybura ve Seyfi Kurthek'in ortaya atmış olduğu Dilekçe Komisyonuna Askerî Temyiz Mahkemesinin idari kısmının vermiş olduğu karar Şûrayı Devletçe de verilmiş olan kararlara birtakım itirazlar yapılıyor, bu itirazların kapısı mutlak olarak kapatılmalı mıdır, yoksa Yüksek Meclis Millet namına hâkimiyeti iera prensipinin bir neticesi olarak bu suretle kararları ele almak icabeder mi, etmez mi meselesini düşünmek lâzımdır.

HÂMÎT ŞEVKET İNCE (Ankara) — En mühim nokta budur.

BAHADIR DÜLGER (Devamla) — Eğer mutlak olarak bu kapuyu kaparsak, yani Anayasanın 54 nci maddesini tam olarak tatbik etmek istersek ozaman hak kapuları tamamiyle kapanmış oluyor. Çünkü bize iki çeşit istida ile müracaat ediliyor. Bir kısmı henüz kanuni yollara müracaat etmeden. Biz bu nevi istidalar: Kanun

yolları açıktır bize müracaat edeceğinize oraya gidin diyerek cevap veriyoruz.

İkincisi de mahkeme kararlarına istinaden yapılan müracaatlardır. Eğer kaza mercilerinden alınmış kararlara karşı ret cevabı vermek prensipini kabul edecek olursak ozaman da bu müracaata: Kaza merciinden karar almışsın biz size birşey yapamayız, demekliğimiz lâzımdır. Eğer müstesna hâllere mahsus olmak üzere vatandaşların Meclise müracaatlarını tasvip etmezsek haklar zayı olabilir. Bugün elime gelmiş olan bir istidayı misal olarak vermek isterim Büyük Millet Meclisi ne yapacak bu vaziyet karşısında?

Söyle bir hâdise var; Ağrı isyanı sırasında bir doktorumuz mâlûl düşmüş ve mâlûlen tekaüde sevk edilerek kendisine mâlûliyet maaşı tahsis edilmiştir. Aradan 10 senelik bir zaman geçtikten sonra Maliye Bakanlığı hâdiseye takılmış ve demiş ki, Ağrı isyanında mâlûl olmak düşman karşısında mâlûl olmak değildir, Ağrı isyanı bir iç hâdisedir, binaenaleyh bu hâdisede mâlûl olmak kanunun istihdaf ettiği mâlûliyet değildir, mâlûl maaşı alamazsın, maaşını kesiyorum ve 10 senedir de aldığın maaşı da istirdat edeceğim. Adam Şûrayı Devlete müracaat etmiş orası da, «evet Maliye Bakanlığı haklıdır, mâlûliyet maaşı alamazsınız, çünkü düşman karşısında değildiniz» demiştir.

Şimdi aynı hâdisede, Ağrı hâdisesinde bu adam gibi mâlûliyet maaşına hak kesbetmiş olan bir mütekaat generalimiz var; Zeki Paşa. O da aynı şekilde Ağrı isyanlarının tedibi sırasında mâlûl olmuş ve kendisine mâlûliyet maaşı bağlanmıştır. Maliye buna da takılmış ve maaş alamıyacaksın ve şimdiye kadar aldıklarını da iade edeceksin demiş Fakat Zeki Paşa Danıştaya başvuracağına Askerî Yargıtay'ın idari kısmına müracaat ediyor. Askerî Yargıtay hâdiseyi ele almış, tetkik etmiş ve demiş ki, sen tamamiyle haklısın, bu bir düşman karşısı hareketidir, bir tedip ve eşkiya hareketi değildir, binaenaleyh mâlûliyet maaşını alacaksın. Bu karar üzerine o maaşını almaya devam etmiş, diğeri kesilmiş.

Şimdi arkadaşlar; bir arkadaş Askerî Yargıtaydan karar aldığı için maaşını alıyor, diğeri Danıştaya müracaat ettiğinden hakkını kaybediyor. İkisi de kazai mercidir. İkisinin de kararı kesbi katiyet etmiştir.

Şimdi biz mutlak olarak mahkeme kararları üzerinde durmayacak olursak bu açık haksızlık

hâdisesini olduğu gibi yüzüstü bırakmak mecburiyetindeyiz. Binaenaleyh, mutlak olarak bir karar almak icabetmez kanaatini daima muhafaza ediyoruz. Her hâdiseyi sui generis, her hâdise üzerinde ayrı ayrı düşünmek lüzumunu ve mutlak bir tefsir kararı ile vatandaşlara açılmış olan şikâyet kapılarının kapatılmaması icabetliğini müdafaa ediyoruz. Mesele bundan ibarettir.

Tekrar Zekai Okan meselesine dönüyorum; komisyonun tereddüdü yoktur. Komisyon zamanında verilmiş olan kararın kanunun ruhunu nazarı itibara alarak hukuki bir neticeye vâsıl olmuştur. Mütaakıp şeyler bunu değiştirmez. Zaten mevzuubahis olan kanun da ilga edilmiş bulunuyor. Şimdi bunu yeni bir tefsir mevzuu olarak ortaya atmak istiyorlar. Tamamiyle ortadan kalkmış olan bir kanunun tefsir edilip edilmemesi meselesini de nazarı ıttılınıza hem arz ediyorum hem de komisyonun burada haklı olarak ve bütün teferüatına kadar tamamiyle inceleyerek vermiş olduğu kararı tasvip etmenizi komisyon namına istirham ediyorum.

BAŞKAN — Efendim; Komisyon Sözcüsünün izahatından sonra elde bir takrir vardır, bu takriri heyeti aliyenize okuyacağım, münderecatı; komisyon, bu mevzu üzerinde aydınlatıcı bir kanaat getirmediğinden meselenin yeniden tetkik edilmek üzere komisyona iadesini istemektedir. Okunacaktır.

Başkanlığa

Zekai Okan hakkında Dilekçe Komisyonundan gelen karar hakkında yapılan müzakereler için yeniden komisyonca tetkiki ihtiyacını duyurmaktadır.

İşin Dilekçe Komisyonuna iadesini rica ederiz.

Balıkesir Milletvekili Gümüşane Milletvekili
Sıtkı Yırcalı Kemal Yörükoglu

BAŞKAN — Takriri reynize arzedeceğim.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Takrir aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

HÂMİT ŞEVKET İNCE (Ankara) — Efendim, dâva bütün huviyeti ile, bütün karakteri ile meydandadır.

Yalnız hüznle ifade etmeye mecburum; sözcü ile başkan ayrı fikirdedir (Gülüşmeler). Baş-

kan, Tüzüğü bilmemekten - ki, ben de başta bilmiyenlerden biriyim, bir gaflete düşmüştür, imzası aleyhine burada söz söylemiştir, yani imzasını yalamaya kalkmıştır.

CEVDET BAYBURA (Gümüşane) — Geri aldım.

HÂMÎT ŞEVKET İNCE (Devanla) — Arkadaşlar, mesele münevver bir vaziyettedir, herkes vakıai maddiye anladığı vaziyettedir. Vakıai maddiye nedir? Şimdi biz bunun hukuki kalıbını bulacağız. Binaenaleyh bu takrirle, meseleyi, tetkik edilmek üzere encümene göndermeye, Bahadır arkadaşımızın da dediği gibi, tekrar tekrar vaziyete âzami ıskaldan sonra, hiçbir icap yoktur. O zaman bizim irfanımıza tararuz teşkil eder, biz bunu anlamışızdır. Vakıa basittir: Ben diyorum ki, bu takriri kabul buyurmayınız, söz alan arkadaşlar konuşsunlar.

Eski Hükümet zamanında Arzuhal Encümeninin ittihaz ettiği kararlar karşısında, naçiz bir hukukçu olarak benim de katıldığım kitlesi hukukiyenin hicranla bağrını döğdüğünü çok gördüm. Esas hakkında, söz sırası geldiği zaman, hicranımı yaratan, beni çok üzen bu mevzu hakkında bir hukukçu olarak mevzuun ilmi cephesini tatbikiyle arzedeceğim... Bu itibarla mesele vakıa noktasından münevverdir, tekrar Heyeti Umumiyece tetkikima lüzum yoktur. Hukuk yönünden bilgilerimizi söyleyelim, artık katı şekilde bu Dilekçe Komisyonundaki 8 bin, 28 bin, 48 bin dosyanın önüne geçelim. Müsaadenizi rica ederim. Müzakereye devam edilebilmesi için takririn reddini rica ediyorum.

BAŞKAN — Şimdi takriri reyî âlinize arz ediyorum. Bu meselenin yeniden incelenmek üzere komisyona iadesi reyinde bulunanlar lütfen ellerini kaldırsınlar.. Komisyona iadesine lüzum olmadığını ve müzakerenin devamını arzu edenler ellerini kaldırsınlar...

Çoğunlukla müzakerenin devamına karar verilmiştir.

Söz Hâmit Şevket İnce'nindir.

HÂMÎT ŞEVKET İNCE (Ankara) — Aziz arkadaşlarım, ben vakıanın, hâdisenin içine girmeyeceğim. Zati vakıa ile meşgul olmayacağım. O, lüzum veçhile döküldü bütün karakteri ile meydana döküldü. Yalnız, kendisini arayıp bulamadığım bir arkadaşım, zannederim Yazgâd Mebusu, bir karardan bahsetti. Benim basamak mü-

dafaa noktam o olacaktır. Maahaza Tüzüğü şimdi açtım. O kararlar baraber dört beş tane verilmiş karar vardır ki, bu Meclisin verdiği kararlar olduğu için, bunların mutaiyeti üzerinde tabii istibah edemeyiz.

Şimdi arzuhal encümenine arzedilen dâvalar, affedersiniz, istidalar vardır. Anayasanın 8 ne maddesinin ifade ettiği terimle görüşüyorum. Dâva Meclise gelmez. Bu Meclis teşri ve iera salâhiyetini nefsinde cemedan bir müessesesi mukaddesdir. Anayasanın 8 ne maddesine göre kaza salâhiyetini uhdesine almamıştır. O bir fonksiyondur ki, müstakildir. Hattâ ne Hükümet, ne Devlet ve ne de B. M. M. namına, ierayı kaza eder. O, milletin şahsiyeti mâniyesi namına, o kutsal varlık hesabına ierayı kaza eder. Onun başında yalnız milletin büyük mâneviyatı vardır. Hâkim onun işareti altında hükme gider.

Şimdi müessese, müstakil mahkemeler tarafından, kavanini mahsusası mucibince, hiçbir makamın müdahale edemeyeceği bir istiklâl ile hüküm vermek yetkisini haiz olan bir mahkemenin ittihaz ettiği kararı, katileşmiş bir hüküm mü murakabe yolu ile, Mecliste tetkika imkân var mıdır? O zaman biz hâkim oluyoruz. Biz hâkim değiliz, biz, iera âmili ve teşri salâhiyeti haiz bir şâriiz. Bizim rolümüz budur. Kanun yapar ve iera ettiririz, biz hüküm vermek yetkisini haiz değiliz. Bakın 8 ne maddeden sonra, 54 neü madde ne diyor? Mahkemelerden çıkan hükümleri, Hükümet ve B. M. Meclisi ve hiçbir makam tetkik, tenkid edemez ve ieradan alıkoynamaz, diyor.

İşte sekizinci maddenin ihtiva ettiği hükmü müstakillen tefsiri ifadesiyle, tavihini mânalandıran sarîh ve müeyyit bir Anayasa hükmü. Dikkat buyurun, niçin böyle diyorum. beyefendiler, Anayasadan ses veriyorum.

Şimdi her hangi bir ihtilâf her hangi bir dâva behemahâl askerî olsun, malî olsun, idarî olsun, hulâsa her ne yönden bulunursa bulunsun bir ihtilâf manzarası arzedip, bir müessesesi kazaiyede halledildikten sonra, derecattan geçip katileştikten sonra artık başka hiçbir mercie müracaat edilemez. Muhterem arkadaşlarımdan birçok hukukçuları münakaşaya, muvacehaye davet ediyorum, onlarla tartışmak istiyorum. Niçin bir sulh mahkemesinden çıkmış bir kararın Büyük Millet Meclisine geldiğine işaret etmiyorlar? Niçin Yargıtaydan çıkmış

kararını buraya gelmesini iŝhat edemiyorlar? Kaza müesseselerinin vazife bölümü noktasından ayrılıklarında bir hususiyet varmış gibi! Evet, adli kazadan çıkınca Meclise gelinemez, idari makamlardan çıkınca, Danıştaydan çıkınca Askerî Yayıgtayın idari kısmından çıkınca bu zihniyetin sebebi nedir? Bu zihniyet hangi ilmi ve kanuni mesnede dayanıyor? Sekizinci madde kaza müessesesi diye itminan-kâr olarak mütalâa beyan etmiş. Binaenaleyh millet ayrıca Seçim Kanunu istedi, Seçim Kanununu yapan Halk Partisi o kanunu hazırlarken muhtelif teklifler karşısında kaldı. Ancak seçim mahkemesi yapmadı da Seçim kurulu yaptı. Eğer Seçim Kanunu gereğince bir müessesesi kazaiyei cedide ihdas etmiş olsaydık, onun hallettiği meseleler için de bugün içine düştüğümüz ihtilâflar karşısında kalmıyacaktık. Demek istiyorum ki, kazai fonksiyonlardan her hangi birinin ittihaz edip de hallettiği meseleler buraya gelemez. Bu mâruzatım, kanunun iki maddesinin sarîh hükümlerine dayanmaktadır. Yani tatbikat bize bunu gösteriyor. Filhakika tatbikat, bazan insanı memnun edici, bazan da keder verici şekilde temevvüçler telâtünler göstermektedir. Şimdi bunun misalini vereceğim:

Arzuhal Encümeninin vazifelerini tesbit ve tâyin eden işlere mütaallik hükümleri gözden geçirelim: Tüzüğe bağlı mukarreratı teşriyenin 27, 28 ve 29 neü maddelerine atfınazar etmenizi rica edeceğim. Vaktinizi almakta ehemmiyetle iğtinap ederim. Bu kadar söz söylendikten sonra Ben de burada ayrıca sizleri yorma yoluna girmeyi de asla istemem. Fakat evvvelce halledilmiş ve Büyük Meclisten geçip kesinleşmiş bir mevzuu tekrar ele alarak yeni kararlar ittihaz etmeye de viedanın razı olmuyor.

94 neü sayfadaki 27 nci maddeyi okuyorum:

(27) Doğrudan doğruya mahkeme ile ilgili ve mahkemeden çıkacak hükme bağlı bir iş hakkında Dilekçe Komisyonu karar veremez. (Karar - 311)

Millî Şavaşa katılmıyan memurlar hakkındaki 854 numaralı Kanunun ikinci maddesindeki heyeti mahsusaca verilen kararlar Dilekçe Komisyonu tarafından incelenmez ve bozulamazlar. (Karar - 352)

Komisyon, yürürlükte olan hükümlerin de-

ğştirilmesi mahiyetinde kararlar veremez. (15 . XII . 1932)

Komisyon, Danıştay Dâvalar Dairesi kararlarını bozamaz. (Karar - 803)

Askerler Meclise başvuramazlar. Kanun (3410, madde 50)

Bunlar Meclise ait hususlardır. Çünkü o kanunla kazai şekilde hüküm verilmiştir. Karar hem 8 nci ve 54 neü maddenin mütemminatından, tatbikatındandır ve hem de doğrudur. Komisyon, yürürlükte bulunan hükümleri değiştirme mahiyetinde kararlar veremez. Komisyon, Danıştay dâva dairelerinin kararlarını bozamaz. Askerler Meclise baş vuramazlar!

Şimdi rica ederim, tekrar mahlûlü tahlile koşmalıyım. Eğer bu kararlar yanlışsa, bunlar tatbikatta bizi hataya doğru götürmüşse, Bahadır Dülger'in dediği gibi; burası tesis makamıdır, taknin yeridir. Bir teklifi kanuni yapalım, gelelim. Fakat zaten getireceğimiz o kanunla önüne geçilemez taleplerin önlenmesini istihdaf edeceksek Anayasada müesses vazih hükümlere göre yeni bir kanun getirelim. Hiç olmazsa Meclisin Arzuhal Encümenine taallük eden maddelerini ortadan kaldıralım, tüzük hâlindeki hüviyeti hukukîyesini bertaraf edelim, kanun şeklinde ifade etmiş olalım.

Şimdi efendim, bendeniz kendimi bildim bileli hep hukuk yönünde çalıştım ve hukuk teknesinden ekmek yedim, bilgimi yalnız oraya medyunum. Ansiklopedik malûmatım yoktur, nihayet beni besliyecek kadar malûmatım vardır.

Ben diyorum ki, hissimize, merhametimize güvenerek, ona dayanarak bir adamı taltif etmek yoluna gidecek mi bu müessese?. Yoksa kendi yarattığı mevzuata hürmet ederek onu selâmlıyacaktınsınız?.

Zekâî Paşa çok büyük, değerli bir adamdır, ben de biliyorum, ben de işittim. Fakat değerli bir adam için de olsa hissiyata dayanarak hüküm verilmez. Herşeyden evvel bu Mecliste Anayasanın temin ettiği prensipler dâhilinde işi halletmek lâzımdır. Bu prensipler haricinde hareket ettiğimiz gün adaletten udul etmiş oluruz. «El'adlû Bil'ihşan» düsturundan nükûl etmiş oluruz. Adaletsiz kanun, yaşamaz. Çünkü kanun ne söylüyorsa adalet ondadır. (Alkışlar)

Şahsi düşünmiyeceğiz, şahıs mevzuubahis değildir, ruhu adalet, ruhu kanun mevzuubahistir.

Yaşıyan kanun hükümleridir ki, natıktır. Yoksa, evet Zekâî Paşa çok büyüktür, çok muhteremdir. Ne yapalım, büyüklere hürmet ederiz, fakat atıfet yapamayız. Atıfeti yapan kanundur. Meclis de ancak Anayasada yazılı hükümler dairesinde âtıfet yapar. Yoksa Anayasanın çizdiği ve ona merbut İktüzüğün hilâfına hüküm koyduğu esaslardan âtıfet yapamayız. O vakit bunun sonu gelmez. O vakit herkes kuvveti dilediği gibi tasarruf eder ve memlekette bir nizam Hükümeti, bir hukuk Devleti mefhumu kalkar. Bu itibarla bu meseleyi, Anayasanın 82 nci maddesindeki şikâyetle riayet esasından ayrılınarak ve ihbar tâbirinin işaretinden kendimizi kurtarmadan tetkik etmemiz lâzımgeldiğine göre böyle bir meseleyi katiyen bu Mecliste görülmeyip, huzurunuzda takdim edilen ve reddi âmir olan bu mazbatayı behemmelal tasdik etmeliyiz. Adalet bunu âmirdir.

Sonra efendim, bir şey daha arz edeyim; Mahkemeye gitmiş ihtilâf hallolunmuş. Emri mahzi halini alan bir ilâm karşısında Büyük Millet Meclisine gideceğim diyor. Ben avukat olarak bin tane talep karşısında bulundum ve binini de reddettim. Ben inzamı alacağım 3-5 kuruş için kirliteyim mi dedim.

Anayasa böyle diyor askerî sivil alâkadarların hepsine söyledim, talepleri reddettiler. Prensip kararları Büyük Millet Meclisinin mütaaddit ve mütevali işlerini belirtmiştir. Bu belirti karşısında arzuhal encümeninin esbabı mucebese iştirak etmeksizin bu mazbatanın reddini mutazammın teklifin kabulünü rica ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Savunma Bakanı.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ REFİK ŞEVKET İNCE (Manisa) — Arkadaşlar söylesin sonra.

BAŞKAN — Celâl Yardımcı.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Arkadaşlar, Hâmit Şevket İnce'nin hukuki bünyedeki mütalâasını ikinci plâna atacağım.

Biz lütuf ve atıfet yapmak için gelmedik buyurdular. Zekâî Paşa'nın, ilk defa bu mesele mevzuubahis olduğu zaman kim olduğunu ve nerede bulunduğunu öğrenmiş bulunuyorum, kimseden sadaka istemiyor, hakkını istiyor. (Kanun dairesinde sesleri) Evet kanun dairesinde.

Muhterem arkadaşım Hâmit Şevket İnce bil-

hassa beyanatında hukukçuları da istihdaf ederek bir atıfta bulundular. Anayasanın 54 nci maddesindeki hususlara işaret ettiler. Kazai ve adlî mesele Meclisin, Hükümetin, Devletin karışamayacağını işaret ettiler. Sayın Hâmit Şevket İnce'nin kendilerine bu noktayı atfettiği hukukçular, emin olsunlar, bunu bugün değil, bundan çok daha evvel en az ve en aşağı kendileri kadar bilirler. Bugün burada Bahadır Dülger'in işaret ettiği gibi, suigeneris bir hâdise vardır. Adlî irtiklâle taallûk eden bir mesele karşısında değiliz. Umumi hükümler dairesinde umumi mahkemelerce seyri kanunisini takip ederek neticelenmiş ve kaziye haline gelmiş bir mesele karşısında değiliz.

Zekâî Okan hakkının istihsalı zımında Millî Savunma Bakanlığına müracaat etmiş, bu müracaatı reddedilmiş ise bu reddi yerine getirmek sebebiyle itiraz mevkiinde, şikâyet mevkiinde bunu Askerî Yargıtaya götürmüşse bu onun için bir günah mıdır? Askerî Yargıtaya gitmeden bugün sevkettiği şikâyetinde bulunamayacak mıydı? Bu itibarla kazai bir hâdise karşısında değiliz.

Anayasanın 82 nci maddesinden Hâmit Şevket arkadaşımız bahsettiler. Fakat, metin ve matlahından da bahsetmeleri lâzımdı. Orada diyor ki: «Türkler gerek kendileri, gerek kanun ile ilgili olarak kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hallerde yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine tek başlarına veya toplu olarak haber verebilir ve şikâyetinde bulunabilirler...»

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Dâva edebilir demiyor..

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Sözümlü kesmeyiniz, siz hitabet üstadısınız. Hatipler kürsüde konuşurlar.

HÂMİD ŞEVKET İNCE — Öyledir, öğreneceğiz..

CELÂL YARDIMCI (Devamla) — Ben sizden küçüğüm, onun için ben sizden öğreneceğim.. Sizin öğrenmeye ihtiyacınız yok, rica ederim, müsaade buyurun, ben bildiklerimi harcıyorum.

Arkadaşlar, zannederim mesele, hukuki bünyesi itibariyle, maddi bünyesi itibariyle artık tevazzuh etmiştir. Mesele müdahale olunmayacak bir meseledir. Arzettiğim gibi, umumi hü-

kümler seyri tabiisini takip ediyor. Mesele deracattan geçmiş bir hâdise değildir.

Mesele mahkemelerin istiklâline taallûk eder bir mesele değildir. Hâmid Şevket 54 neü maddeden bahsettiler. Bu madde mahkemelerin istiklâli namına kurulmuş bir vaz'ı hukukidir.

Binaenaleyh bu zat 1337 senesinde harb meydanında yaptığı yararlık sebebiyle takdirname almış ve bunun kararı 1339 senesinde verilmiş yani 1337 senesinde harbde yararlıkta bulunmuş olmasına rağmen, 1339 senesinde takdimmesi çıkmış oluyor.

Ben burada bir noktaya işaret etmek zaruretindeyim. Hükümet programı mütalâa olunurken birçok arkadaşlar kalktı, Halk Partisine çıktılar. Kardeşlerim Halk Partisinin neye lâyük olduğunu Millet gösterdi. O azametten kalktı, şu kadar yere büzüldü. Binaenaleyh icraatı tenkid etmekle uğraşmıyalım, icraatımızla kendimizi gösterelim. Halk Partisi Hükümetleri, Meclislerinin kanunları işlemek yolunda baş vurdukları bir usul vardı. Görüyorsunuz ki 1338 senesindeki bir hizmetin karşılığını 1338 senesinde almasına mukabil 1337 senesinde tekevvün eden hakkı ancak 1339 da karara bağlanmıştır. Her hangi bir daire veya merci bu işi ihmal etmiştir. Veyahut da başkasının ileriye geçmesini kendi noktai nazarınca teemmül eden kimse varmış, bu adamın işi sonraya kalmış şikâyet mevzuu olunca, bir kanunsuzluk var bunu yapanların da mesul olmaması lâzım. Hemen bir telefon muhaveresi başlıyor aman idare edin deniliyor. Bu suretle 1337 senesinde verilmiş olan hizmet karşılığını 1339 dan sonraya bırakan hatayı kapatmak için bir tefsir sevkediliyor.

AZİZ URAS (Mardon) — 1337 de Halk Partisi yoktu.

CELÂL YARDIMCI (Devamla) — Müsaade buyurun efendi, 1937 senesinde kim vardı, Teşriî Kuvvet kimde idi? Arkadaşlar çok rica ederim Meclis Halk Partisi idi, Halk Partisi de Meclisti. İstirham ederim ben politika işlerinden pek o kadar anlamam.

Ben hukuk adamıyım, benim siyasetle işim yok, ben hukuktan konuşuyorum. (Mesele yok sesleri) Ben tefsirden bahsediyorum. Bu tefsir 1337 den 1339 a kadar bir hakkın savsanmasından dolayı mesullerini kurtarmak için Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti tarafından çıkarılmıştır.

NAŞİT FIRAT (Samsun) — Sözcüye de bu mazbatayı biz yazdırdık.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Mesele burada bir hakkın verilmesidir. Yoksa kimse sadaka istemiyor, isterseniz verirsiniz, dilerse-niz vermezsiniz.

BÂŞKAN — Savunma Bakanı söz istemektedir, evvelâ kendisine söz vereceğim, mütaakiben arkadaşlar konuşurlar. (Biz konuşalım, en sonunda Bakan konuşsun sesleri) İftizük, Bakanın her zaman konuşabileceğini göstermektedir.

HÂMİT ŞEVKET İNCE (Ankara) — Arkadaşa bir sual soracağım, kararlardan bahsetmediler.

CELÂL YARDIMCI (Devamla) — Ben akademik hukukçuyum.

HÂMİT ŞEVKET İNCE (Ankara) — Ya.

BÂŞKAN — Şimdi Millî Savunma Bakanı söz istemiştir. Ondan sonra diğer söz alan arkadaşlara sırasıyla söz vereceğim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI REFİK ŞEVKET İNCE (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, kendisiyle teşriki mesai ettiğim bir arkadaş her hangi bir noktai nazarı takip ederek Meclise vâkı olan müracaatı üzerine cereyan eden müzakere neticesinde meselenin maddi ciheti tamamen tezahür etmiştir. 37 senesinde tahakkuk eden bir takdirname hakkının 1339 senesinde tasdik edilmesinden mütevellit vaziyet dolayısıyla nihayet Meclise müracaat eden bu arkadaşın bir senelik hakkının ziyana sebebiyet verilmiştir. 1337 mebdde olacağı yerde 1338 olmuş, 1338 olunca 1339 la aradaki fark bir seneye inmiştir. Bundan dolayı hakkı zayi olan bu vatandaş tabii merciine müracaat etmişlerdir. Ondan ret kararı alınca bu sefer Büyük Millet Meclisine ihbar ve şikâyetle bulunmuştur. İhbar ve şikâyet gerek feshedilen Meclisin Dilekçe Komisyonunda ve gerekse onun yerine gelen yeni Dilekçe Komisyonunda aynı mahiyette olmak üzere reddolunmuştur.

Bu ret sebepleri iki noktada toplanabiliyor. Bunlardan birisi 152 numaralı Kanunun tefsirine dayanan bir zihniyet ile mademki 1339 senesinde bu takdirname tasdik olunmuştur, o tefsirin sarahatına göre, artık dâva tasdik tarihine istinadederek, çünkü madde gayet sarıhtır. Madde diyor ki, ikinci defa takdirname aldıklarından dolayı terfileri icra edileceklerin

tarihi nasıplarından ikinci takdirmamenin Meclisçe kabul ve tasdiki tarihinden muteberdir.

Buna dayanarak Komisyon bu esasa göre yapılan muameleyi, idarenin noktai nazarını kabul etmiştir.

Bahadır Dülger arkadaşımızın Mazbata Muharriri sıfatı ile, Cevdet arkadaşımızın da Başkan sıfatı ile beyanları biri birine mütezat manzara arz etmektedir. Ve bilhassa Başkan Cevdet arkadaşımızın, Bakanlığı temsilen izahat veren arkadaşı da, ki namuslu bir memur, sadakatle vazifesini yapan bir zattır, bu zatı aldaticılıkla, yalancılıkla itham etmemelerini çok arzu ederdim;

CEVDET BAYBURA (Gümüşane) — Hakikattir.

BAKAN REFİK ŞEVKET İNCE (Devamla) — Müsaade buyurun hakikat olmadığını Mazbata Muharriri de izahatında söylemiştir. Nitekim 10 gün evvel verilen mazbata da elimizdedir, orada da ifade edilmek lâzımgelirdi.

Şimdi mücerret, hususi malûmatla herhangi bir vatandaşın haysiyet ve şerefîyle oynamak lâzımgeldiğini bilmiyorum ki hatırlatmaya icap var mı?

Arkadaşlar, ben bu kürsüden uzun müddet, şimdiki gibi mesul bir Bakan olarak değil, sizler gibi bir milletvekili olarak çok söz söylemiş bir adamım. Şurasını arz edeyim ki, en acıdığım zamanların başında bu Arzuhal Encümeninin bakabileceği işlerin tâyin ve tesbitine dair olan müzakerelerde geçmiştir. Meselâ Meclis Askerî Yargıtaydan geçen dâvalara bakabilir mi? bakamaz mı dâvası, keyfiyeti çok mevzuubahis olmuştur.

Şimdi hukuki bedihelere can vermeye çalışmıyacağız, çünkü mânasız olur. Fakat kardeşimin izah ettiği ve hile Meclisin de bu hususta birçok kararları vardır. Bu dâva dolayısıyla tekrar yaptığımız tetkiler neticesinde gördük ki; bundan pek yakın bir zamanda gene bu Meclise gayet mufassal esbabı mucibe ile tekaütlük meselesini mevzuubahis eden bir zat hakkında görüşülürken Anayasaya muhaliftir diye karar vermiş ve bu karar Resmî Gazetede çıkmıştır. (Karar tarih ve numarasını birazdan arz ederim.)

Şimdi en şayanı dikkat olan bir keyfiyeti muhterem heyetinizin nazarı dikkatine arzedece-

ğim. Bu, askerlerin zat işlerine taallûk eden meseleler muhtelif zamanlarda muhtelif safhalar geçirmiştir. Bir defa Şûrayı Devlete bu işler bırakıldı, askerlerin işine gelmedi. Meclis vaziyet etti, o hiç işine gelmedi. Hiç birimizin işine gelmedi. Nihayet askerlerin zat işlerine taallûk eden dâvaların tetkik ve muhakeme usulü hakkında bir kanun çıktı. Kanun 1938 tarihinde çıkmıştır. Dikkat buyurulursa orada bir fıkra vardır. «askerî şahısların zat işlerine taallûk eden ve idare yoluyla aleyhine müracaat imkânı kalmamış olan kararlar ve muameleler hakkındaki dâvalar bu kanun hükümlerine göre Askerî Temyiz Mahkemesinde görülür ve karara bağlanır.» Dikkat buyurulacak olursa Askerî Temyiz Mahkemesini bir mahkeme olarak kanun tasrih etmiştir.

Sonra muvakkat madde : «Büyük Millet Meclisinde, Şûrayı Devlette ve zat işlerinde, son tetkik merciî encümeninde tetkik halinde bulunup da karara bağlanmamış idari dâvalar, dosyalar bu kanunun meriyete girdiği tarihte Askerî Temyiz Mahkemesine devrolunur» diyor. Yani demek istiyor ki, Büyük Millet Meclisi mahkemeye taallûk eden işleri göremez ve hakikaten oraya devretmiştir ve demin de bahsetmiş olduğum Resmî Gazetenin numarası 7429 dur ve 10 Şubat 1950 tarihlidir. Bir albayın, Kurtkaya isminde bir zatın emekliliği hakkındadır ve umumi kararı da 6 . II . 1950 dir ve 687 numaralıdır.

Biraenaleyh arzettiğim gibi bu meselelerin riyeti hakkında Meclisin demin kardeşimin de söylediği gibi müteselsil, âdeta müstakar içti-hadı vardır ve bunda hikmet vardır.

Kurtbek arkadaşımız Temyiz Mahkemesi hakkında çok ağır söylediler. Bir defa bu kürsüden hepinizin kanaat ve vicdanlarınıza tercüman olarak ifade etmek isterim ki; Askerî Temyiz Mahkemesinin, Devlet Şûrasından ve Adalet Temyiz mahkemelerinden vazife itibariyle asla farkı yoktur. (Bravo sesleri). Onların da kararlarına vicdan ve kanunlar hâkimdir. Onların kararları Anayasanın teminatı altındadır.

Bugün ordu mensuplarının cezai ve idari bakımından, mukadderatına hâkim bu müesseseyi en ufak şaibeden azade tanımak ve o şekilde kendilerine, müesseseye ve kararlarına hürmet göstermek, hepimizin esaslı vatanperverliği borçlarından olduğunu kemali katıyetle ifade etmeyi bir vazife sayarım. (Alkışlar) ve bilhassa Kurt-

bek arkadaşımızın kullandıkları eski zihniyetin ve demode bir teşkilâtın mahsulüdür, Yüksek Meclis onların kararlariyle mukayyet değildir, sözünü asla kabul etmem. (Bravo sesleri).

Bir zihniyetin belki eskiliği, kendisine bazı meselelerde kuvvet verir. Temyiz mahkemelerinin eskiliği, içtihatlarının temadisi, onun millet tarafından benimsendiğine bir kuvvet teşkil eder. Temyiz mahkemelerinin eskilikleri, içtihatlarının temadisi onun millet tarafından benimsendiğine kuvvet teşkil eder. O demode değildir. Belki onu modern ihtiyaca göre modernize etmek düşünülür. Bu kadar kıymette bulunan Yüksek Temyiz Heyetinin idama cezaya taallük eden ağır cezaların heyeti mecmuası, hiçbirisi buraya gelmezken aynı heyetin idari kısmına taallük eden tekaütlük, nasıp gibi işlerin gelmiş olmasını yüksek takdirlerinize bırakırım. Anayasanın tâyin ettiği o kaza müessesesinin bir kısmının hürmet, saygı gösterip yoluna giderken o müessesenin diğer bir biranşında aynı adam ve salâhiyetlerden tereküp etmiş bir heyetin kararına hürmet göstermemek, zannederim ki tezat teşkil eder, adlî bir sakatlık teşkil eder. (Bravo sesleri alkışlar) Binaenaleyh ben Celâl Yardımcı arkadaşın tefsir kararına taarruzunu dahi haksız bulurum. Meclis tefsirle mukayyet değildir, dediler. İddia ederim ki tefsirle mukayyettir. Bir vâzn kanun ki koyduğu kelimenin mânasını ifade etmiştir o kelimeye hürmet ettiği kadar tefsire de hürmet lâzımdır. Yoksa, tefsiri tanımam, mahkeme kararını tanımam zihniyetinin hukuku devleti zihniyetinde asla yeri olmamak lâzımgeldiğini takdir edersiniz. Binaenaleyh, mahiyeti ne olursa olsun müruruzamanla mukayyet değildir, diyorlar. Arkadaşlar, hukukta müruruzaman, hukuk hayatiyetinin esaslı kaidelerinden birisidir. Hukukta müruruzamanları kaldırınız, nizam kalmaz, hayatımızda istikrar kalmaz. Müruru zaman kalkarsa Devlet muamelâtında nizamı tesise inkân yoktur arkadaşlar, binaenaleyh istihfaf edemeyiz. (Bravo sesleri alkışlar) Binaenaleyh gerek birini ve gerekse ikine komisyonumuz. Anayasa ve mevzuatı hukukiyemize göre çok yerinde karar vermiştir. Bu bir nizam meselesidir, şahıs meselesi değildir, bir prensip meselesidir, prensiplere hürmetimizin derecesiy-le bu müessese yükselecektir. (Sağdan soldan sürekli alkışlar) Takdir yüksek heyetinizindir.

BAŞKAN — Efendim, Seyfi Kurtbek söz istiyor, Bakan tarafından verilen cevapta ismi mevzuubahis olmuştur, bundan dolayı, müsaade ederseniz yalnız bu nokta üzerinde konuşmak üzere kendisine söz veriyorum.

SEYFİ KURTBEK (Ankara) — Sayın arkadaşlar, Askerî Yargıtay hakkındaki sözlerimin tamamiyle yanlış anlaşıldığı kanaatindeyim. Askerî Yargıtayda vazife gören arkadaşlarımız şerefle vazife gören ve her türlü hürmete lâyık arkadaşlardır. Arzetmek istediğim şurdur ki bu müessese tamamiyle anakroniktir. Yani bugünkü şartlarda yeri yoktur. Bir Devlet içinde iki tane Yargıtay olamaz.

İkincisi, Askerî Yargıtay idari kaza mercii olarak yapıldığı zaman askerler için bir müraعات yeri gösterilmiş oluyor. Fakat öyle bir idari kaza mercii ki insana şekil itibariyle emniyet bahşedemiyor. Çünkü onun âzaları ve başkanı, evet hürmetle anarız, viedanlarına lâyık bir şekilde iş yaparlar. Fakat bir hâkim emir altında, memur olursa bu, adalet mefhumuna sığmaz. Demokratik bir Devlet içinde iki yargıtay olamaz. İşte bunun içindir ki, Askerî Yargıtayın demokratik bir memlekette yeri olmadığını arzettim. Bu sözlerimin yanlış tefsir edildiğini gördüğüm için bu hususu tekrar arzettim.

BAŞKAN — Efendim, söz almış daha 13 arkadaş vardır, tabii sıra ile kendilerine makamı riyaset söz verecektir yalnız iki tane de kifayeti müzakere tavrı vardır. Bu takrirleri reyinize arzettikten sonra icabını yapacağım.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Bakanın hakkındaki sözlerine cevap vereceğim.

BAŞKAN — Zatiâlinize karşı bir şey söylememiştir.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Söylediler efendim.

BAŞKAN — Arkadaşlar Bay Celâl Yardımcı söz söylemek istiyor. Şahsım mevzuubahis oldu, cevap vereceğim diyor, bunu reyinize arzedeceğim. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmemiştir. Demekki şahsınız mevzuubahis olmamıştır.

Efendim: müzakerenin kifayeti hakkında takrir vardır, okunacaktır.

B. M. M. Başkanlığına

Mesele tenevvür etmiştir; Dilekçe Komisyo-

nu raporunun reye konmasını teklif ederim.

Afyon Milletvekili
Gl. Ali İhsan Sâbis

BAŞKAN — Bir tane daha var, onu da okutuyorum.

Başkanlığa

Büyük Millet Meclisince ittihaz edilip tüzüğümüze bağlı not kısmının 94 ve 95 nci maddesinde yazılı mütaaddit kararlara göre müzakeresi yapılmakta olan meseleye mütaallik Dilekçe Encümeni kararının, müstekar kararları veçhile kabulünü teklif ederim.

Ankara Milletvekili
Hâmid Şevket İnce

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

General Zekâi Okan'ın nasıp tashihî hakkındaki görüşmeler.. Sayın Hâmid Şevket İnce ve Refik Şevket İnce'nin konuşmasıyla de kâfi miktar aydınlandığından yeterliğin oya konmasını arzederim.

21 . VI . 1950

Zonguldak Milletvekilleri
Suat Başol, Fehmi Açıksöz

BAŞKAN — Şimdi yalnız müzakerenin yeterliği hakkındaki takriri oyunuzda sunacağım.

SADRİ MAKSUDİ ARSAL (Ankara) — Takrir aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

SADRİ MAKSUDİ ARSAL (Ankara) — Mazbatanın reddine dair söz alan arkadaşımız Hâmid Şevket Bey yepyeni bir mesele ortaya sürdü ve bu mesele bugün mutlaka... (Öyle değil sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Takririn aleyhinde, müzakere-nin kâfi olmadığı zımında söz aldılar, müsaade buyurun izah etsinler.

SADRİ MAKSUDİ ARSAL (Devamla) — Bu mesele mutlaka hiç olmazsa birkaç hatibin fikriyle tasvip veya reddedilmeli. Çünkü ileri sürülen mesele yepyeni ve parlamento hayatını değiştirecek bir tekliftir. Onun için bana söz vereceksiniz söyliyeceğim.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere önergesi aleyhinde bir kişi konuştu, şimdi kifayeti müzakere takririni oyunuzda sunuyorum. Müzakereyi kâfi görenler lütfen işaret etsinler.. Kâfi görmiyenler işaret etsinler.. Müzakerenin yeterliği çoğunlukla kabul edilmiştir.

Bu takirde de söylendiği veçhile Dilekçe Komisyonunun ittihaz ettiği kararı mutazammın raporu tasvip buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar. (Anlaşılmadı sesleri) Dilekçenin dileğinin reddine mütedair olan Dilekçe Komisyonu raporunu kabul edenler.. Etmeyenler.. Dilekçe Komisyonunun raporu aynen kabul edilmiştir.

Şimdi 20 dakika Birleşime fasıla veriyoruz.

Kapanma saati : 17,40

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 18

BAŞKAN — Başkanvekili Hulûsi Köymen

KÂTİPLER : Füzûzan Tekil (İstanbul), Raif Aybar (Bursa)

BAŞKAN — Efendim, oturuma devam ediyoruz.

2. — Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi'nin seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/32) [1]

[1] 5 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

(Rapor okundu)

BAŞKAN — Tutanakları İnceleme Komisyonunun vermiş olduğu bu rapor üzerine söz isteyen var mı?

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Efendim, evvelâ Tutanakları İnceleme Komisyonu raporunda gözüme ilişen bir tezat vardır. Rapor şu şekilde devam ediyor: «Ağrı Milletvekilliğine

seçilen Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olup ayı, günü belli olmadığından 14 . V . 1950 gününde 30 yaşını ikmal ettiğinden,...» deniliyor. Dikkat edilirse Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olduğu ayı, günü belli olmadığı hakle 14 Mayıs günü 30 yaşını ikmal ettiği neticesine varılmaktadır.

Bu tezadın komisyon sözcüsü tarafından izah edilmesini rica ediyorum.

Meselenin esasına gelince; efendim, Anayasanın 11 nci maddesinde 30 yaşını bitiren kadının erkek her Türk, milletvekili seçilebilir, deniliyor. Hâdisede arkadaşımız Kasım Küfrevi'nin 30 yaşını doldurduğu anlaşılmıyor. Belki otuz yaşını doldurmuştur, belki doldurmamıştır. Bu hakkı iktisap edebilmesi için, kendisi kanunen, Anayasanın tâyin ettiği seçilmek ehliyetini haiz olup olmadığına evvelâ katî olarak anlaşılmaması lâzımdır. Aksi takdirde, kanaatimce Anayasanın 103 ncu maddesine aykırı hareket etmiş bir duruma gireriz.

O madde şöyle diyor: Anayasanın hiçbir maddesi hiçbir sebep ve bahane ile savsanamaz ve işlerlikten alıkonamaz.

Bu bakımdan, ben Kasım Küfrevi arkadaşımızı tanımamakla beraber, noktai nazarımı ifade etmeyi bir vazife bildim.

Sözlerim bundan ibarettir.

BAŞKAN — Celâl Yardımcı.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Arkadaşlar; Kasım Küfrevi benim seçim bölgemin milletvekilidir, hemşerimdir. Ben yalnız inandığım davalardaki hukuki kanaatimi arzedeceğim, teferuatını Kemal Özçoban arkadaşım bildirecektir. Onun için mazbataya karşı şimdiki arkadaşımızın itirazında isabet yoktur. Nüfus tezkeresinde doğduğu gün ve ay yazılı değilse bunun beynelhükkâm ve beynelkavâit halledilmiş sekilleri emsalleri vardır. Mevcut ceza hukukunda ay gün yazılı değilse en küçük yaş haddi alınır. **Tekaütlük hakkında Temmuz itibar olunur.** Sair ahvalde ilgilinin iddiası mevzuu neyi tazammun ederse o kabul olunur. Esasen bugün ve daha evvel Nüfus Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı arasında bugünkü mevzu üzerinde cereyan eden müzakere ve hususatta intizamı âmme ve tebaiyeti tesbit noktasından ay ve gün

nü mukayyet olmıyan doğum vakalarında doğumun vâkı olduğu senenin Mart ayı itibar olunur. Bunun hilâfında her türlü itirazlar bir kıymeti hukukiye ifade etmez. Bu itibarla mazbatanın kabulü iktiza eder mütalâasında.

TUTANAKLARI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANI KEMAL ÖZÇOBAN (Aydın Karahisar) — Efendim, Celâl Yardımcı arkadaşımızdan evvel söz alan arkadaş iki nokta üzerinde fikir dermeyan ettiler. Bir defa dediler ki; raporda tezad vardır bu tezat giderilmelidir. Anlaşıyor ki, arkadaşımız raporu okumamışlardır. Tevzi edilen raporu okumuş olsalardı buradaki bir tezat değil nakilden ibaret olduğunu görürlerdi. Raporun bu kısmını tekrar okuyorum; «Tutanakları İnceleme Komisyonu 15 . VI . 1950 günü toplanarak Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi'nin seçim tutanağına vâkı itiraz ile Yüksek Seçim Kurulunun raporunu inceledi.»

Mezkûr dosyayı tetkik eden 6 numaralı Hazırlama Komisyonu, Ağrı Milletvekilliğine seçilen Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olup ayı, günü belli olmadığından 14 . V . 1950 gününde 30 yaşını ikmal ettiğinden tutanağının tasdiki gerektiği mütalâasında bulunmuş ve Yüksek Seçim Kurulu dahi itirazı görülmeyerek reddi mütalâasıyla beraber hâdisenin tetkik ve takdiri cihetini Büyük Millet Meclisinin takdirine bırakmıştır.

İş tetkik eden 6 numaralı Hazırlama Komisyonu, Ağrı Milletvekilliğine seçilen Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olup ayı günü belli olmadığından 14 . V . 1950 günü yani yukardaki tabirle aşağıdaki «30 yaşını ikmal ettiğinden» tabirleri 6 numaralı Hazırlama Komisyonuna mâ-tuf olan bir ibaredir. Yani bizim hazırlamış olduğumuz raporda tezada mesnet olacak bir nokta yoktur. Arkadaşım bir defa okurlarsa aynı neticeye varırlar.

Meselenin esasına gelince; biz esbabı mucibe olarak arkadaşımızın 1336 senesinde, ayı ve günü olmadığı bir zamanda doğduğu ve bunun hukuk bakımından kendi lehine olarak 1336 yılının sene başında yani birinci ayında ve birinci gününde doğduğu mütalâasını ileri sürerek bu raporu hazırladık. Altı numaralı Hazırlama Komisyonunun raporu daha mukni idi. Fakat biz ondan uzun uzadıya bahsederek tabedilmesini is-

temediğimiz ve burada izah etmek istediğimiz için işi telhis ettik.

Bakınız, altı numaralı Hazırlama Komisyonu ne diyor: Yüksek Seçim Kurulu raporunda Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olduğu, ancak doğumunun ay ve günü, malûm bulunmadığı, milletvekili seçildiği 14 Mayıs 1950 tarihinden sonra doldurduğu... hakkında bir kayıt elde edilemediğine göre kazanılmış olan siyasi bir hakkın iptaline gidilemeyeceğinden varit görülmiyen itirazın reddi muvafık ise de denilerek hâdisenin tetkik ve takdirinin Yüksek Meclise ait olduğu mütalâasında bulunmuştur, Yüksek Seçim Kurulu.

Milletvekili seçilmesi; siyasi hak iktisabının aşikâr tezahürüdür. Vakaa Anayasa milletvekili seçilebilmek için 30 yaşın ikmali şartını koymakta ise de 30 yaşın ikmali hususunda, sureti ispat hakkında kanun sarih bir hüküm taşımamaktadır.

Müktesep hakların ayı ve günü malûm olmıyan yaş meselelerinde mebdelin yani başlangıcın hak sahibinin lehine olarak mütalâası ve işe buradan başlanması gerek hususi hukuk ve gerekse âmm hukukunun umumi prensiplerine, hak ve nasafet ve adalet kaidelerine uygun görüldüğü ve hukuk nazariyatında da bu şekilde kabul edildiğinden bir hukuk nizamı içinde ve umumi efkâr önünde milletvekili seçilmek suretiyle siyasi hak iktisap eden Küfrevi'nin 14 Mayıs 1950 tarihinden evvel doğmuş telâkki edilerek tutanağının tasdik edilmesi lâzımgelmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Arkadaşlar; şu rapordaki izahat ve esbabı mucibe arkadaşımız Anayasaya muhaliftir, 30 yaşını doldurmamıştır, doldurduğuna dair bir delil bulunmadığına göre Anayasa savsaklanmıştır, yürürlükten alıkonmuştur gibi, hence asla kabule şayan olmıyan mütalâalar ileriye sürdüler. Hukukçulardan mürekkep büyük bir kurulun da içtiği aynı merkezdedir. Nerede kaldı ki bir hakkın iktisabı mevzuu bahistir. Öyle bir hak ki, hem seçenlerin hem de seçilenin hakkı mevzuu bahistir. Malûmu âliniz, hukukta müktesep haklar bahsinde, bu gibi meseleler hak sahibinin lehine olarak halledilir. Ceza hukukunda da yine hak sahibinin lehine olarak, senenin sonu olmak üzere kabul edilmiştir. Bu adalet prensibine uygun olarak ka-

bul edilmiş son bir esastır. Nerede kaldı ki, arkadaşımız bize kendisinin hakikaten 1936 yılının Mart ayında doğduğuna dair de bir vesika vermiştir. Bu vesika maalesef şu karara vardıktan sonra ve bu rapor hazırlandıktan sonra bize ibraz edilmiştir. Bunu ayrıca okuyacağım.

Hüviyetini yazdıktan sonra; vesika 86 sayıdır. İstanbul vilâyeti, Fatih Kazası Nüfus Müdürlüğünün yazısıdır. Diyor ki: Yukarda hüviyeti yazılı Abdülbakioglu Kasım Küfrevi nüfus kaydı esnasında doğum tarihi yalnız sene üzerinden 1336 diye kaydolunmuş ise de 1 Mart 1336 tarihinde doğduğu yukarda imazaları ve adresleri mazbut şahısların şahadetinden anlaşılmakla, İçişleri Bakanlığının 14 . III . 1945 tarihli tamimi ve Nüfus Kanununun - Sakın şahit dinlemişler de bunu öyle yapmışlar falan gibi bir şey aklımıza gelmesin, Nüfus Kanununun üçüncü maddesi bu hakkı bu türlü dairelere vermiştir. - Üçüncü maddesine tevfiikan 1336 doğum tarihinin, 1 Mart 1336 tarih olarak tashihi için verilmiş ilmühaberdir.»

Zikrettiğimiz esbabı mucibelere ve şu vesikaya dayanarak verdiğimiz raporun tasdikini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Arkadaşlar, başka söz istiyen olmadığına göre arkadaşımız Kasım Küfrevi'nin tutanağının tasdikına dair olan komisyon raporunu reyinize arz ediyorum.

Kabul buyuranlar lûtfen ellerini kaldırsın... Kabul etmiyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Şimdi Kasım Küfrevi arkadaşımızın seçim tutanağını tasvibinize arz ediyorum. Tasvip buyuranlar lûtfen ellerini kaldırsınlar.. Tasvip etmiyenler..

Arkadaşımızın seçim mazbatasını tasdikınıza ictiran etmiştir. (Tebrik ederiz sesleri)

FEYZİ BOZTEPE (Ordu) — Ne mutlu sana ki, gençsin.

KASIM KÜFREVİ (Ağrı) — Muhterem arkadaşlarım..

BAŞKAN — Söz aldınız mı..

KASIM KÜFREVİ (Ağrı) — Hayır... (Gülüşmeler ve alkışlar).

BAŞKAN — Şimdi ruznamenin üçüncü maddesine geçiyoruz.

3. — *İstanbul Milletvekilliğine seçilen Andre Vahram Bayar'ın seçim tutanağı hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (5/3) [1]*

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Söz istiyen var mı?

Rapor hakkında söz istiyen olmadığına göre komisyon raporunu tasvibinize arz ediyorum.

İstanbul Milletvekilliğine seçilen Andre Vahram Bayar'ın seçim mazbatasını reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Dördüncü maddeye geçiyoruz.

4. — *Kastamonu Milletvekili Fahri Keçeci-oğlu'nun seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/26) [2]*

BAŞKAN — Raporu okutuyorum.

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Rapor hakkında söz istiyen var mı? Söz istiyen olmadığına göre reynize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Şimdi, Fahri Keçeci-oğlu'nun seçim tutanağını oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

5. — *Kırklareli Milletvekillerinin seçim tutanakları hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (5/2) [3]*

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Bu rapor hakkında söz istiyen var mı?.. Söz istiyen olmadığına göre komisyon raporunu aynen kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Bu raporda isimleri kaydedilen arkadaşlar 5 tanedir. Bu arkadaşların tutanaklarını teker teker reynize arz ediyorum :

Şefik Bakay'ın seçim tutanağını kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Mahmut Erbil'in seçim tutanağını kabul eden-

ler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Fikret Filiz'in seçim tutanağını kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Sıtkı Pekkip'in seçim tutanağını kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Faik Üstün'ün seçim tutanağını kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

6. — *Malatya Milletvekilliklerine seçilen Hüseyin Doğan, Abdülkadir Özbay ve Şefik Tugay'ın seçim tutanakları hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/33) [1]*

BAŞKAN — Raporu okutuyorum:

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Komisyon raporu hakkında söz istiyen var mı?

Raporu oyunza sunuyorum. Kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul etmeyenler ... İttifakla kabul edilmiştir.

Şimdi efendim, bu raporda isimleri geçen arkadaşların seçim ve tutanaklarını ayrı ayrı oyunza sunuyorum.

Hüseyin Doğan'ın seçim tutanağını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul etmeyenler ... İttifakla kabul edilmiştir.

Abdülkadir Özbay'ın seçim tutanağını kabul edenler ... Etmeyenler ... İttifakla kabul edilmiştir.

Şefik Tugay'ın seçim tutanağını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul etmeyenler ... İttifakla kabul edilmiştir.

7. — *Van Milletvekillerinin seçim tutanakları hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (5/4)*

BAŞKAN — Van Milletvekillerine ait bu raporda bahsedilen meseleye mümasil işler hakkında komisyon bir prensip kararını Heyeti Umumiye'nden istemektedir. Komisyon bu talebi Yüksek Heyetinize geldiği zaman Van Milletvekillerine ait bu rapor da birlikte mütalâa edilmek üzere, Divanı Riyaset bunu şimdilik reynize arz etmiyecektir.

[1] 6 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

[2] 7 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

[3] 8 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

[1] 9 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Gündemin 8 nci maddesine geçiyorum.

8. — *Mardin Milletvekili Dr. Aziz Uras'ın, III numaralı Geçici Dilekçe Komisyonunun 15. III. 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2122 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve III numaralı Geçici Dilekçe Komisyonu raporu (4/27) [1]*

BAŞKAN — Rapor okunacaktır.

(Rapor okundu).

AZİZ URAS (Mardin) — Efendim, Dilekçi vefat etmiştir. Binaenaleyh, şahsa ait bu hak sakıt olmuştur. Tezekküründe hiçbir mâna kalmamıştır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı?

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon) — Anlaşılmadı.

BAŞKAN — Dilekçi vefat etmiştir, kendisinin vefatı ile şahsi hak da sakıt olmuştur, binaenaleyh, müzakere yapılmasına ve bir karara bağlanmasına lüzum yoktur diyorlar.

HALİL NURİ YURDAKUL (Niğde) — Dilekçi öldüğüne göre eytâm ve eramili varsa, bu hakkın onlara intikal etmesi icabeder. Onun için meselenin etraflıca müzakere edilmesi gerektiğini zannetmekteyim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? (Yok sesleri). Söz isteyen yoktur.

Şimdi rapor üzerinde hiç bir arkadaş söz almamıştır. Raporun münderiatı ve esas meselelerin izahı yolunda söz alınmamıştır. Yalnız dilekçinin vaziyeti şahsiyesi hakkında söz söylenmiştir.

Bu itibarla raporu heyeti muhteremenizin reyine arz ediyorum, komisyonun verdiği kararı ve raporda zikrettiği mütalâayı aynen kabul buyuranlar?...

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon) — Efendim; itiraz eden arkadaşımız dilekçe sahibinin öldüğünü ileri sürdüler, şimdi itiraz eden arkadaşımız söz sahibidir, kendileri ferağat ettikleri takdirde mesele kapanmıştır veyahut bir arkadaş tesahüp etmezse meselenin kapanması lâzımdır.

[1] 10 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

bu ciheti arkadaşımız lütfen tavzih buyursunlar.

Dr. AZİZ URAS (Mardin) — Efendim, Dilekçi Abdürrahman Özelp hidematı vataniye tertibinden maaş istemekte idi. Bu zat vefat etmiştir. Halen bu talebi yapabilmek için vekâleti haiz olmak veya hiç olmazsa vârislerinin vekâletini haiz olmak lâzımdır. Bu bir tesis mevzuu olduğuna nazaran ben, kendimde bir hak görmemekteyim. Mamafih Meclis her hangi bir şekilde başka suretle işi hallederse, diyeceğim yoktur.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Vaz geçip geçmediğini söylesinler.

AZİZ URAS (Devamla) — Vaz geçtim.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, arkadaşımızın getirdiği mesele hakkında lütfen komisyon tarafından bu hususta izahat verilmesini rica ediyorum. Çünkü hak sahiplerinin ferağatı mevzuubahistir.

BAŞKAN — Komisyon sözcüsü burada mı efendim? (Yok sesleri).

Bu mesele hakkında bir teklif var. Komisyon sözcüsü vaziyeti aydınlatsın diyorlar. Bunu reyî âlinize arz ediyorum. Komisyon sözcüsünün izahından sonra bir karara varmak üzere bunun gelecek Birleşime tâlikini tasvip buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar...

Aksi mütalâada bulunanlar... Çoğunlukla bunun gelecek Birleşime tâlikine karar verilmiştir.

Şimdi gündemimizdeki son maddeye geçiyorum.

9. — *İdareci Üyeler Kurulunun, Nakil Vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Bütçe Komisyonu raporu (2/3) [1]*

BAŞKAN — Kanun teklifi olduğuna göre bunun esbabı mucibesini ve kanun maddelerini evvel emirde okuyup okumamak, heyeti muhteremenizin vereceği karara bağlıdır.

Bu itibarla keyfiyeti reyî âlinize arz ediyorum. Bu kanunun teklifinin gerekçesi ile, ihtiva

[1] 4 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

ettiği maddelerin evvel emirde okunmasını isteyenler ellerini kaldırınsınlar... Aksini, yani gerekçesi okunmadan doğrudan doğruya kanunun tümü hakkında görüşülmesini kabul edenler...

Kanunun tümü hakkında görüşülmeye karar verildi.

Şimdi efendim, kanunun tümü hakkında söz isteyenler var mı?

SUAD HAYRİ ÜRGÜBLÜ (Kayseri) — Muhterem arkadaşlar, otomobil mevzuu üzerinde memleketin ve milletin hassasiyeti bu Mecliste birçok defalar gözükmiştir. B. M. M. Riyaset Divanının bu mevzuda takaddüm edip büyük bir tasarruf zihniyetiyle yaptığı hareketi hakikaten huzur ve şükranla karşılamak borçtur. Benim lâyhada ve lâyhanın esası üzerinde söyleyecek mülâhazam yoktur. Yalnız bir noktayı B. M. Meclisine arz etmek ve alâkalı makamatin nazarı dikkatini celbetmek için huzuruza çıktım. Bu yolda alınan tasarruf tedbirleriyle otomobiller Maliyeye devredilir ve Maliye, kendi mevzuatıyla bunları satışa çıkararak tasfiye eder. Bunda çok fena teerübeler geçirilmiştir. Bu gibi nakil vasıtaları devredildiği zaman bizzat Maliye Vekilinin sarih itirafları ve müşahedeleri ile sabittir ki, bu vasıtalar bu devrünü tesellüm esnasında kıymetinden % 90 kaybederler. Bir takım vasıtaları çalınır başkalarının elinde kalır. Ve satıldığı zaman da Hazineye hiçbir menfaat temin etmez. B. M. Meclisinin vasıtaları tasfiye edildiğine göre, eğer bu tasfiyeyi doğrudan doğruya Meclis, kendine ait bir vasıta olduğundan, acele yapsaydı, bu devrünü tesellümde vasıtaların kıymeti kaybolmaz ve Hazineye devridilecek miktar da daha toplu olurdu. Diğer Devlet dairelerinde de bu tasfiyeler yarın başlayacaktır. Bayındırlık Bakanı arkadaşımızın garaja çekildiğini haber verdiği 30 otomobil arasında da yarın bu tasfiyeler yapılacaktır.

Tekrar arz edeyim, evvelce yapılan tasfiyelerde katî olarak gördük ki, iki Maliye Vekili de bizzat, Bakanlar Kurulunda, devraldıkları bu vasıtalarından hiçbir hayır görmediklerini, hattâ döşemelerinin bile sökölüp çalındığını izah ettiler. Bilhassa dikkat edilmesini rica edeceğim. Hususiyile Meclisin vasıtalarını, İdareci üye arkadaşlarımız pekâlâ tasfiye edebilirler. Bu tasfiyeyi onlar yapsınlar. Bu suretle Hazinesinin hukuku da muhtel olmasın.

BAŞKAN — Sıtkı Yırcalı.

SITKI YIRCALI (Balıkesir) — Efendim, Suad Hayri Bey arkadaşımızın, prensip itibarıyla ileriye sürdüğü, fikirler hakikaten yerindedir. Yalnız gerek Muhasebe Umumiye Kanunumuz ve gerekse malî mevzuatımız bu gibi menkul ve gayrimenkul Devlet mallarının doğrudan doğruya Maliyeye, umumi muvazeneye devrini emretmektedir. Muhasebe usullerimiz bakımından da bunların tasfiyesi, satılması, muhafazası doğrudan doğruya Maliye Vekâletine aittir. Biz şu hükümlere istinaden bu tasfiyenin yapılmasını İdareci Üye arkadaşlarımızdan rica ederiz. Kendileri buradadır, Suad Hayri Ürgüblü arkadaşımızın ifadelerini duymuş bulunuyorlar. Başkanlık Divanı da bununla ilgili olarak bunların aynen Maliyeye devrini temin ederler ve zarar gelmeden de satılmasında, Maliye Bakanımız kontrolünü eksik etmezler. (Doğru sesleri)

SUAD HAYRİ ÜRGÜBLÜ (Kayseri) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Tümü hakkında başka söz isteyen var mı efendim?.. Olmadığına göre maddelere geçilmesini kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Nakil Vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair Kanun

MADDE 1. — 15 . V . 1940 tarihli ve 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Hakkındaki Kanunun ikinci maddesine bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tahsis edilmiş otomobillerden ikincisi cetvelden çıkarılmıştır.

BAŞKAN — Birinci madde hakkında söz isteyen var mı efendim?.. Söz isteyen olmadığına göre maddeyi aynen kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler.. Madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Ayni kanuna ek 16 . I . 1946 tarihli ve 4832 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

REŞAT GÜÇLÜ (Seyhan) — Kaldırılan kanunun mahiyeti nedir?

BAŞKAN — Meclis Başkanvekilliklerine ait otomobillere mütaalliktir.

SITKI YIRCALI (Balıkesir) — Arkadaşlar, gerek Reşat Güçlü, gerekse benden izahat isti-

yen diğer arkadaşlara malûmat arz etmek için buraya gelmiş bulunuyorum. Kaldırılan otomobil, gazetelerde 2 diye yazıldı buradaki «ikincisi» kelimesi olunca kaldırılan otomobil bir tane gibi anlaşıyor.

Birinci madde ile kaldırılan Başkanın şahsına ait ikinci otomobildir. «İkincisi» nden maksat budur.

Ek bir kanunla Başkanvekilliklerine de bir otomobil tahsis edilmişti. İkinci madde ile de Başkanvekilliklerine ait olan bu otomobil kaldırılmaktadır. (Bravo sesleri alkışlar) Bunu izah etmek istedim.

BAŞKAN — Bu madde hakkında başka söz istiyen yoktur. Reyinize arz ediyorum, Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetve'nin Büyük Millet Meclisi kısmının 309 ncu taşıt giderleri bölümünün 3 ncü (Başkanvekilleri otomobili işletme giderleri) maddesindeki ödenekten kalan (5 180) lira 36 kuruş ve dördüncü (Başkanvekilleri otomobili tamir giderleri) maddesindeki ödenekten kalan (1 473) lira 60 kuruş tasarruf edilmiş ve yine aynı kanuna bağlı (D) işaretli cetvelin Büyük Millet Meclisi kısmından (260) ve (225) lira aylık ücretli iki şoför kadrosu kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı?

(EZMİ TÜRK (Seyhan)) — Efendim af buyurun, özür dilerim, kanunun tümü hakkında söz söylemek istedim, fakat yetişemedim, şimdi bu madde münasebetiyle arz ediyorum. Böyle her otomobil için bir kanun çıkaracak isek vay halimize. Sonra böyle otomobilleri kaldırırken şoförleri unutmayıalım.

BAŞKAN — Geçici madde hakkında başka söz istiyen var mı? Söz istiyen olmadığına göre maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul etmeyenler; kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun 1 Temmuz 1950 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

Gündemde başka madde kalmamıştır. 23 Haziran Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 18,47

S. Sayısı : 4

İdareci Üyeler Kurulunun, Nakil Vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu Kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair Kanun teklifi ve Bütçe Komisyonu raporu (2/3)

26 . V . 1950

Yüksek Başkanlığa

Başkanlık Divanının 24 Mayıs 1950 tarihli toplantısında taşıt kadrosundan çıkarılarak Maliye Bakanlığına devrine karar verilen Başkanlığa ait bir otomobilin 3827 sayılı Kanuna bağlı cetvelden çıkarılması ve Başkanvekillerine ait olan otomobilin de 4832 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması suretiyle kanuniyet kesbetmesini saygılarımızla rica ederiz.

İdareci üyeler

·Kütahya	Kayseri	İçel
İ. Ş. Özgen	K. Gündeş	H. Atalay

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 2/3

Karar No. 2

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanınca Büyük Millet Meclisi taşıt kadrolarından çıkarılmasına karar verilen iki binek otomobilinin 3827 sayılı nakil vasıtaları hakkındaki Kanuna bağlı cetvelden çıkarılması ve yine bu husustaki 4832 sayılı Kanunun kaldırılması hakkındaki İdareci Üyeler Kurulunun kanun teklifi Yüksek Kamutayca komisyonumuza havele buyurulmakla İdareci Üye Kütahya Milletvekili İhsan Şerif Özgen ve İçel Milletvekili Halil Atalay ve Maliye Bakanlığının yetkili temsilcisi hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Başkanlık Divanınca, Büyük Millet Meclisi taşıt kadrosundan çıkarılmasına karar verilen iki otomobilden biri, 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Kanunu gereğince Beclis Başkanlığına tahsis edilen ikinci otomobil ve diğeri de aynı kanuna ek olarak kabul edilen 4832 sayılı Kanunla Meclis Başkanvekillerine tahsis edilen bir otomobil olup yapılan bu teklif ile 3827 sayılı Kanu-

na bağlı (1) sayılı cetvelden birinciye ait kaydın çıkarılması ve Meclis Başkanvekillerine bir otomobil tahsisini kabul eden 4838 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması temin edilmektedir. Teklifin kabulü halinde bu otomobillerin Maliyeye devri imkânı hâsıl olacağı gibi şoförlere ait ücretlerle işletme ve tamir giderlerinin de tasarrufu temin edilmiş olacaktır.

Bütçede bir tasarruf sağlayan ve Hükümetçe yapılması düşünülen tasarruf tedbirlerine Yüksek Meclisten verilmiş bir örnek telâkki edilecek mahiyette bulunan tasarı esas itibariyle Komisyonumuzca kabule değer görülmüştür.

Şurası da kayda şayandır ki idareci üyelerce komisyonumuza verilen bilgiye göre bu yıl yine Büyük Millet Meclisi Bütçesinde Başkanlık otomobilinin yenilenmesi için konmuş bulunan 31 500 liralık ödeneğin de harcanmayacağı ve hizmetin daha bir müddet eldeki otomobille idare edileceği anlaşılmış bulunduğundan bu hare-

ketin bütün Devlet dairelerinde imtisal nümunesi olması bakımından raporumuzda tebarüz ettirilmesine karar verilmiştir.

Tasarı hakkında yapılan genel görüşmeler sırasında Nakil Vasıtaları Kanununun bu kabıl tasarrufları mümkün kılacak tarafları olduğu gibi kanunun tatbikatında yapılan suiistimalleri önliyecek hükümlerin de ayrıca düşünülmesine lüzum olduğu ve bunların bir küll olarak ele alınmaları ve kanun adedini çoğaltmama bakımından bu tasarının da o zaman dikkat nazarına alınması hususu bâzı üyeler tarafından teklif edilmiş ise de işin tehiri halinde kadrodan çıkarılmasına karar verilen bu otomobillerin Maliyeye teslim edilemeyeceği ve iyi bir durumda bulundurulabilmeleri için de masrafın devamına zaruret olacağı açıklanmış ve bu sebeple tasfiyenin kesin olarak yapılabilmesi maksadiyle tasarının kanuniyet kespnetmesi lüzumu belirtilmiştir.

Komisyonumuz, tasarının hemen kabulündeki zarureti ittifakla kabul etmiş, ancak Nakil Vasıtaları Kanununun Hükümetçe derhal ele alınarak gereken incelemelerin ve binnetice tasarrufların yapılmasını ve bu konudaki suiistimalleri önliyecek tedbirlerin süratle alınmasını ve gereken tadillerin bir an evvel Yüksek Meclise sunulmasını temenniye değer ve bu hususun komisyon raporuna derecini uygun görmüştür.

Tasarının birinci maddesinde, kaldırılan Başkan'ık otomobili kıymetiyle ifade edilmiş ise de esas kanundaki bu sabit kıymetler bilâhara 5118 sayılı Kanunla kaldırılarak kıymet takdirinde Hükümet serbest bırakılmış olduğundan maddenin, bedel ifade edilmeden yazılması zarureti hâsıl olmuş ve madde bu yolda değiştirilmiştir.

İkinci maddede ufak bir ifade değişikliği yapılmıştır.

Yine görüşme sırasında kaldırılan iki otomobile ait biri 260 ve diğeri 225 liralık iki şöförün de 1950 yılı Bütçesine bağlı (D) cetvelinden çıkarılması ve Büyük Millet Meclisi 1950 yılı Bütçesinin 309 ncu bölümünün 3 ve 4 ncü maddelerinde bulunan Başkanvekilleri otomobili işletme ve tamir giderlerinden bakıyelerinin tasarruf ediliğine dair bir hüküm tasarıya eklenmesi hakkındaki teklif kabul edildiğinden komisyonumuzca tasarıya eklenen geçici bir madde ile her iki husus temin edilmiştir.

Bu esaslar dâhilinde komisyonumuzca yenden hazırlanan tasarı Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
İstanbul	Burdur	Çanakkale
E. Adakan	F. Çelikbaş	E. Kalafat
Kâtip		
Bursa	Afyon K.	Antalya
H. Şaman	A. Veziroğlu	A. Sarıoğlu
Balıkesir	Bolu	Çanakkale
E. Budakoğlu	M. Güçbilmez	K. Akmanlar
Elâzığ	Elâzığ	Erzincan
S. Ergene	Ö. F. Sanaç	N. Pekcan
Eskişehir	İstanbul	İstanbul
A. Potuoğlu	A. H. Başar	C. Türkgeldi
Kastamonu	Kırklareli	Konya
T. Coşkan	Ş. Bakay	M. A. Ülgen
Kütahya	Malatya	Manisa
H. Gedik	M. S. Eti	Ş. Ergin
Mardin	Mardin	Ordu
R. Erten	K. Türkoğlu	R. Aksoy
Rize	Seyhan	Tokad
C. Kavrakoğlu	S. Barı	S. Ataç
Trabzon		Trabzon
C. R. Eyupoğlu	S. F. Kalaycıoğlu	
Urfa	Van	Yozgad
F. Ergin	F. Melen	H. Tatlıoğlu

İDARECİ ÜYELER KURULUNUN TEKLİFİ

Nakil Vasıtaları Hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair Kanun teklifi

MADDE 1. — Nakil Vasıtaları Hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin ikinci sütunundaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ait 4 500 lira bedelli bir otomobil cetvelden çıkarılmıştır.

MADDE 2. — Nakil Vasıtaları Hakkındaki 3827 sayılı Kanuna ek 4832 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Nakil Vasıtaları Hakkındaki 3827 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna ek 4832 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair Kanun teklifi

MADDE 1. — 15 . V . 1940 tarihli ve 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Hakkındaki Kanunun ikinci maddesine bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tahsis edilmiş otomobillerden ikisi cetvelden çıkarılmıştır.

MADDE 2. — Aynı kanuna ek 16 . I . 1946 tarihli ve 4832 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Büyük Millet Meclisi kısmının 309 ncü taşıt giderleri bölümünün 3 ncü (Başkanvekilleri otomobili işletme giderleri) maddesindeki ödenekten kalan (6 036) lira 38 kuruş ve dördüncü (Başkanvekilleri otomobili tamir giderleri) maddesindeki ödenekten kalan (1 473) lira 60 kuruş tasarruf edilmiş ve yine aynı kanuna bağlı (D) işaretli cetvelin Büyük Millet Meclisi kısmından (260) ve (225) lira aylık ücretli iki şoför kadrosu kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun 1 Temmuz 1950 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Teklifin dördüncü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi'nin seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/32)

T. C.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı
Sayı: 235 - 931/812

8 . VI . 1950

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüce Makamına

Ağrı İli Çevresinden Milletvekilliğine seçilen Kasım Küfrevi'nin 1336 doğumlu olup seçilme yeterliğini haiz bulunmadığından verilen Milletvekili tutanağının kendisinden alınarak ondan sonra en fazla oy alan Salih Türkmen'e verilmesi icabedeceği Ağrı C. Halk Partisi İl İdare Kurulu Başkanlığı ile adı geçen Salih Türkmen tarafından talep ve iddia olunması üzerine kurulumuzca iera kılınan tetkikat sonunda tanzim olunan 30 . V . 1950 gün ve 235/259 sayılı raporla bu bapta-ki evrakın dizi puslası mucibince 16 parçadan ibaret olarak birlikte sunulduğunu saygı ile arzolu-nur.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı
M. Akyürek

T. C.

Milletvekilleri
Yüksek Seçim Kurulu
Sayı : E. 235
K. 259
Rapor : 11

Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi'nin seçilme yeterliğine haiz olmadığı yolunda payılan itirazlar hakkında rapor

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan Milletvekil-leri seçiminde, Ağrı Milletvekilliğine seçilen Ka-sım Küfrevi hakkında Ağrı Cumhuriyet Halk Partisi İl İdare Kurulu Başkanı İsmail Elçin ile Ankara 5 nci Asliye Hukuk Yargıci Salih Türk-men tarafından kanuni süresi içinde yapılan iti-razlarda, yukarda adı geçen Kasım Küfrevi'nin 1336 (1920) doğumlu olduğu ve dolayısıyla henüz seçilme yeterliğini haiz bulunmadığı hal-de kendisine milletvekilliği tutanağı verildiği, bu durum karşısında milletvekilliği tutanağının Kasım Küfrevi'den alınarak ondan sonra en faz-la oy alan Salih Türkmen'e verilmesi icabede-ceği talep ve iddia olunmuştur.

Gerçekten Kasım Küfrevi'nin, hâmil bulun-duğu nüfus hüviyet cüzdanına ve nüfus kayıt-larına nazaran ayı ve günü yazılı olmamak sure-tiyle 1336 - 1920 doğumlu olduğu bittetkik anla-şılmış ve nüfus kaydının mesnedini teşkil eden 1341 tarihli nüfus tahrir varakasında da doğu-munun ay ve günü hakkında bir malûmat mev-cut bulunmadığı tesbit olunmuştur.

Anayasanın 11 nci ve 5545 sayılı Milletvekil-leri Seçimi Kanununun 33 ncü maddelerinde, (30) yaşını bitiren her vatandaşın milletvekil-liğine seçilebileceği yazılı olup seçim tarihinde henüz bu yaşı doldurmuş olmıyanların ise seçil-me yeterliğini haiz bulunamayacakları tâbiidir.

Ancak Kasım Küfrevi, 1336 (1920) doğumuna olduğuna göre ve doğumunun ay ve günü mâlûm bulunmadığına nazaran kendisinin milletvekili seçildiği 14 Mayıs 1950 tarihinden sonra doğduğu hakkında bir kayıt elde edilmediğine göre kazanılmış olan siyasi bir hakkın iptali cihetine gidilemeyeceğinden vârit görülmeyen itirazın reddi muvafık ise de hâdisenin tetkik ve takdiri Yüksek Meclise ait olduğu mütalâasıyle rapor tanzimine ve işbu raporun 5545 sayılı Kanunun 123 ncü maddesinin 5 nci fıkrası gereğince Büyük Millet Meclisine sunulmasına 30 . V . 1950 tarihinde salt çoklukla karar verildi.

Başkan	Başkan V.	Üye
M. Akyürek	C. Özal	B. Köker
(M. 1)	(*)	
Üye	Üye	Üye
A. Güngören	C. Yorulmaz	İ. Senil
	(M. 2)	
	Üye	
	İ. Hadımlıoğlu	

(*) Esas itibariyle ekseriyet kararına iştirak etmekte isemde: Kıyas ancak mümasil meselelerde tatbik edilebilir. Halbuki, mevzuumuz tekaüt maaşı tahsisi gibi malî bir mesele olmayıp Devletin kuruluşuna taallûk eden bir Anayasa meselesidir. Bu sebeple kıyas yoluna gidilmesine hukukan cevaz yoktur. Siyasi prensipler, âmme intizamının en üstün düsturları olduğundan âmme intizamı mülâhazası da intihap heyetinin tevcih ettiği temsil hakkının, ihtimale binaen, iskatı için hukuki bir mesnet olamaz; sebeplerinin raporda yer alması faydalı olur fikrindeyim.

Başkan V.
C. Özal

Muhalefet şerhleri:

(M. 1) Ağrı'dan Milletvekili seçilen Kasım Küfrevi'nin (1336) senesinde doğduğu Bitlis Nüfus Kütüğündeki kayıttan anlaşılmaktadır. Adı geçen Kasım Küfrevi doğum gününün 14 Mayıs evvel olduğunu tevsik etmiş değildir. Bu itibarla mumaileyhin Milletvekili seçildiği 14 Mayıs 1950 tarihinde (30) yaşını ikmal ettiği veya etmediği aynı derecede muhtemel bir hâdisе olarak tetkik mevzuu bulunmaktadır.

Meselenin halli için buna gebih hâdiselerdeki kanuni mevzuattan istifade suretiyle kıyas yoluna gitmek muvafık olacağı mütalâasındaım. Şöyle ki: Emeklilik Kanunun da yalnız nüfus kütüğünde doğduğu sene kayıtlı olup doğum ay ve günü mâlûm olmayan memurların emekliye sevkedilecekleri tarih olarak 1 Temmuz kabul edilmiştir. Binaenaleyh bu kanuni kaidenin kıyasen olayda da tatbiki halinde mumaileyh, Kasım Küfrevi Milletvekilliğine seçildiği 14 Mayıs 1950 tarihinde henüz (30) yaşını ikmal etmemiş olacağı cihetle mazbatasının kabul edilmemesi ve yeniden seçim yapılması lâzımgelsecektir. Bu yolda mütalâayı havi rapor tanzimi revindeyim.

Başkan
M. Akyürek

(M. 2) Milletvekilliğine seçilmek gibi siyasi bir hakkı iktisap, butlan sebeplerinden biri ile mâlûl bulunmamakla mümkün ve meşrut olup velev ki, vatandaş çoğunluğu oylarını zikri geçen zatın lehinde kullanmış olsalar bile (30) yaşını ikmal ettiği tesbit edilemeyen bir vatandaşın Milletvekilliğini teeviz etmek âmme intizamını ihlâl eder. Zira, gerek Anayasamız ve gerekse Milletvekilleri Seçimi Kanunu, (30) yaşını bitiren her vatandaşın Milletvekili seçilebileceğini ifade etmek suretiyle seçilme yeterliği için (30) yaşını ikmal etmek esasını vazeylemiş ve bunun ise her türlü şüpheden âzade olarak sabit bulunması zaruri görülmüştür.

Umumiyetle seçilme yeterliğini haiz olmayan bir zat, diğer adaylardan kat kat fazla rey almış olsa bile vatandaş çoğunluğu onun üzerinde rey kullandı diye seçim hukuku nasıl ki o zatın Milletvekilliğini kabul edip muteber saymaya müsait değilse netice itibariyle bu hâdisenin de onlardan esaslı hiçbir farkı yoktur.

Kaldı ki, her iki ihtimalin vârit olduğu hallerde manîin tercihi âmme intizamının da sıyanet ve muhafazası bakımından ve Kanunu hâkim kılmak noktasından hukuk esaslarına daha ziyade tevafuk edeceği gibi bunun neticesi olarak da doğumunun ay ve günü tesbit edilemeyen vatandaşların seçilme yeterliği yö-

nünden doğum yılının son gününde doğduklarını kabul etmek, Anayasanın ruh ve maksadına da daha uygun düşeceği cihetle seçilme tarihinde bu sebeplerle kanuni yaş haddini doldurmuş sayılması mümkün olmayan bir

vatandaşın Milletvekili seçilmesinin butlan ile mâlûl olduğunu kabul etmek zaruridir. Bu düşünce ile rapora muhalifim.

Üye
C. Yorulmaz

Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Komisyonu

Esas No. 3/32

Karar No. 4

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Tutanakları İnceleme Komisyonu 15.VI.1950 günü toplanarak Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi'nin seçim tutanağına vâkı itiraz ile Yüksek Seçim Kurulu'nun raporunu inceledi.

Mezkûr dosyayı tetkik eden 6 numaralı Hazırlama Komisyon, Ağrı Milletvekilliğine seçilen Kasım Küfrevi'nin 336 doğumlu olup ayı, günü belli olmadığından 14 . V . 1950 gününde 30 yaşını ikmal ettiğinden tutanağının tasdiki gerektiği mütalâasında bulunmuş ve Yüksek Seçim Kurulu dahi itirazı vârit görmiyerek reddi mütalâası ile beraber hâdisenin tetkik ve takdiri cihetini Büyük Millet Meclisinin takdirine bırakmıştır.

Dosya muhteviyatı ve Yüksek Seçim Kurulunun mütalâası ile Hazırlama Komisyonunun raporu kanuna uygun görüldüğünden mevcudun oy birliğiyle itirazın redline ve Milletvekilliğine seçilen Kasım Küfrevi'ye ait tutanağın tasdiki gerektiği neticesine varmıştır.

Kamutayın yüksek tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tutanakları İnceleme K. Baş.

Afyon K.

K. Özçoban

Sözcü

İçel

H. Fırat

Kâtip

İzmir

S. Giz

Burdur

M. Özbey

İstanbul

E. Adakan

Kütahya

R. Koçak

Ordu

Dr. Z. M. Sezer

Trabzon

T. Koral

Yozgad

A. Doğan

Afyon K.

A. Güler

Erzurum

R. Topçuoğlu

Kars

Dr. E. Oktay

Malatya

H. Doğan

Ordu

H. Şarlan

Trabzon

H. Orhon

Bolu

V. Yöntem

Gümüşane

H. Tokdemir

Kırşehir

H. S. Erkut

Niğde

F. Ecer

Sivas

İ. Duygun

Van

K. Özalp

Zonguldak

A. Yurdabayrak

S. Sayısı : 6

İstanbul Milletvekilliğine seçilen Andre Vahram Bayar'ın seçim tutanağı hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (5/3)

Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Ko.

Esas No. 5/3

Karar No. 7

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz 15 . VI . 1950 günü toplanarak İstanbul Milletvekilliğine seçilen Dr. Andre Vahram Bayar'ın tutanağına vâkı itirazı tetkik etti.

Bu dosyayı tetkik eden 4 numaralı Hazırlama Komisyonu, Andre Vahram'ın eenebi hizmetinde bulunduğu iddiasının kavlimücerrette kaldığı neticesine vararak itirazı varit görmemiştir.

Komisyonumuz dahi yaptığı tetkikat sırasında mumaileyhin eenebi hizmetinde bulunmadığını, zan ve şüphenin 1914 senesinde Fransa'da meslekî icabı asistan bulunduğundan ileri geldiğini ve hakikaten Andre Vahram'ın mevzuubahs senede tahsilini takviye ve ihtisas yapmak maksadiyle Fransa'da asistanlık yaptığını ve bu durumun eenebi hizmetinde bulunmak sayılamıyacağı kanaatine vararak itirazın reddi ile tutanağın onanması gerektiği neticesine mevcudun ittifakı ile varmıştır.

Kamutayın yüce tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tutanakları İn. Ko. Bş.	Sözcü	Kâtip
Afyon K.	İçel	İzmir
Kemal Özçoban	Hüseyin Fırat	Sadık Giz
Afyon K.	Bolu	Burdur
Abdullah Güler	Vâhit Yöntem	Mehmet Özbey
Erzurum	Gümüşane	Hatay
Rıza Topçuoğlu	Halis Tokdemir	T. Sökmen
İstanbul	Kars	Kırşehir
E. Adakan	Dr. E. Oktay	H. Sezai Erkut
Kütahya	Malatya	Niğde
R. Koçak	H. Doğan	F. Ecer
Ordu	Ordu	Trabzon
Zeki M. Sezer	H. Şarlan	T. Koral
Trabzon	Van	Yozgad
H. Orhon	K. Özalp	A. Doğan
	Zonguldak	
	A. Yurdabayrak	

S. Sayısı : 7

Kastamonu Milletvekili Fahri Keçecioğlu'nun seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/26)

T. C.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkanlığı

Sayı : 155 - 890/779

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Makamına

Kastamonu Milletvekili Fahri Keçecioğlu'nun yetersizliği sebebiyle mahallî Cumhuriyet Halk Partisi tarafından adaylığına vâkı itiraz üzerine Kurulumuzca ittihaz olunan 1 . V . 1950 gün ve 120/118 ve 6 . V . 1950 gün ve 155/148 sayılı Kararlar ile ahiren tanzim olunan 27 . V . 1950 gün ve 155/148 sayılı rapor bu bapta evrakla beraber dizi puslası mucibince (10) parçadan ibaret olarak Yüksek Makamınıza sunulduğu saygı ile arz olunur.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkan

M. Akyürek

T. C.

Milletvekilleri

Yüksek Seçim Kurulu

Esas : 155

Karar : 148

Rapor : 8

Kastamonu Milletvekili Fahri Keçecioğlu'nun adaylık yeterliği hakkındaki itiraz üzerine Yüksek Seçim Kurulunca tanzim olunan rapor

Kastamonu Milletvekilliğine seçilen Fahri Keçecioğlu'nun evvelce adaylığını koyduğu sırada mahallî C. Halk Partisi İl Başkanlığı tarafından mumaileyhin 1336 doğumlu olduğu cihetle seçilme yeterliğine sahip olmadığından bahisle adaylığına itiraz edilmiş ve dosyasında tafsilen yazılı olduğu üzere bu itirazın geçirildiği tetkik safhaları esnasında 5545 sayılı Kanunun 39. maddesinin son fıkrası hükmünce kanuni müddet geçmiş olmasından dolayı Kastamonu İl çevresine ait adaylık listesi kesinleşmiş bulunması sebebiyle kurulumuzca adı geçen adaylık yeterliği hakkında itirazın bir karar ittihazına kanunen imkân husule gelmemiştir.

Aynı kanunun kurulumuzun görev ve yetkilerinden bâhis bulunan 123. maddesinin 3 numaralı bendinde il seçim kurullarının teşekkülüne ve işlemlerine ve kararlarına karşı yapılmış olup da kesin karara bağlanamamış olan itirazlar hakkında neticeye müessir olup olmadıklarına dair Yüksek Seçim Kurulunun bir rapor hazırlıyarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunacağı yazılı olup hâdisde de tamamen bu bent hükmüne tetabuk etmekte bulunduğundan mumaileyh Fahri Keçecioğlu'nun yeterlik bakımından durumunun Yüksek Meclise raporla arzına lüzum hâsıl olmuş bulunmaktadır. Şöyle ki: Adı geçen Milletvekilinin 7 Mayıs 1336 tarihinde doğduğu mahallî nüfus memurluğu

tarafından bildirilen bu baptaki kayıt sureti münderecatından anlaşılmıştır.

Bahsedilen Milletvekilleri Seçimi Kanununun 33 ncü maddesi (30) yaşını bitiren her vatandaşın milletvekili seçilebileceğini mutazammın olup Fahri Keçecioğlu ise Rumî 7 Mayıs 1336 tarihine tekabül eden 1920 senesinin 7 Mayıs günü doğmuş olması hasebiyle seçim tarihi olan 14 Mayıs 1950 de (30) yaşını ikmal etmiş bir durumdadır.

Her ne kadar mumailiyeh adaylığının konulduğu tarihte (30) yaşını henüz ikmal etmemişse de Anayasanın 11 nci maddesiyle mütenazır bulunan zikredilen Seçim Kanununun 33 ncü maddesinde (30) yaşını bitiren her vatandaş milletvekili seçilebilir denilmesine göre yaş bakımından seçilme yeterliğinin adaylığın konulduğu tarih değil milletvekili seçildiği güne göre tâyin ve tesbit edilmesi gerekli bulunmakta-

dır.

Adı geçen Milletvekili Fahri Keçecioğlu milletvekili seçildiği tarihten (6) gün evvel (30) yaşını bitirmiş bulunması sebebiyle milletvekili tutanağının kabul edilmesi için hiçbir kanuni mâni mevcut değildir. Bu sebeple kurulumuzca Fahri Keçecioğlu'nun milletvekilliği tutanağının kabulü mütalâasında bulunulduğunu mübeyyin olan raporumuzun mezkûr Milletvekilleri Seçimi Kanununun 123 ncü maddesinin 3 ncü ve 5 nci bentleri hükmünce Büyük Millet Meclisine sunulmasına 27 . V . 1950 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkan V.
M. Akyürek	C. Özal
Üye	Üye
B. Köker	A. Güngören
Üye	Üye
C. Yorulmaz	İ. Senül
	İ. Hadımlıoğlu

Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Ko.

Esas No. 3/26

Karar No. 3

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz 15 . VI . 1950 günü toplanarak Kastamonu Milletvekili Fahri Keçecioğlu'nun seçim tutanağına vâkı itirazı tetkik etti.

Mezkûr dosyayı tetkik eden 3 numaralı Harzırlama Komisyonu itirazın mumailiyhin yaşına munhasır olduğunu ve milletvekili seçildiği sırada 30 yaşını ikmal etmediği noktasından ibaret bulunduğunu ve yapılan tetkikat sonunda mumailiyhin 7 Mayıs 1336 doğumlu bulunmasına göre 14 . V . 1950 günü 30 yaşını ikmal etmiş bulunduğunu ve bu sebeple itirazın vârit olmayıp tutanağının onanması gerektiği mütalâasında bulunmuştur.

Yüksek Seçim Kurulu dahi aynı kanaat ve mütalâadadır.

Komisyonumuz mevcudun ittifakı ile her iki mütalâanın kanuna uygun olduğu neticesine vararak itirazın reddine ve tutanağın onanması lâzımgeldiği kanaat ve neticesine varmıştır.

Kamutayın Yüce tasvibine arz olunmak üzere

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tutanakları İn. Ko. Baş.	Sözeti
Afyon Karahisar	İçel
K. Özçoban	H. Fırat
Kâtip	
İzmir	Afyon Karahisar
S. Giz	A. Güler
Burdur	Erzurum
M. Özbey	R. Topçuoğlu
Hatay	İstanbul
T. Sökmen	E. Adakan
Kırşehir	Kütahya
H. Sezai Erkut	R. Koçak
Niğde	Ordu
F. Ecer	Z. Mesut Sezer
Sivas	Trabzon
İ. Duygun	T. Koral
Van	Yozgad
K. Özalp	A. Doğan
	A. Yurdağbayrak

Kırklareli Milletvekilliklerinin seçim tutanakları hakkında Tutanak- ları İnceleme Komisyonu raporu (5/2)

Tutanakları İnceleme Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Komisyonu

Esas No. 5/2

Karar No. 8

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Tutanakları İnceleme Komisyonu 15 . VI . 1950 günü toplanarak Kırklareli Milletvekilleri tutanaklarına yapılan itirazı tetkik etmiştir.

Bu dosyayı tetkik eden 6 numaralı Hazırlama Komisyonu. Seçim Kanununun 88 nci maddesindeki açık beyan ve ifadeye nazaran seçim puslasındaki (Demokrat Parti aday listesi) ibaresinin (D. P.) remzinin bir izah ve ifadesinden başka bir şey olmadığı ve bunun bahsi geçen kanunun 88 nci maddesine münafi bulunmadığı kanaatiyle vâkı itirazın reddi ve tutanakların tasdiki gerektiği mütalâasında bulunmuştur.

Hazırlama Komisyonunun kanaat ve mütalâası Komisyonumuz tarafından münakaşasız ve ittifakla aynen kabul edilerek tutanakların onanması gerektiği neticesine varılmıştır.

Kamutayın Yüce tasvibine arz olunmak üze-

re Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tutanakları İnceleme K. Bş.

Afyon K.

K. Özçoban

Sözcü

İçel

H. Fırat

Kâtip

İzmir

S. Giz

Burdur

M. Özbey

Hatay

T. Sökmen

Kırşehir

H. Sezai Erkut

Niğde

F. Ecér

Sivas

İ. Duygun

Van

K. Özalp

Afyon K.

A. Güler

Erzurum

R. Topçuoğlu

İstanbul

E. Adakan

Kütahya

R. Koçak

Ordu

Dr. Zeki M. Sezer

Trabzon

Tevfik Koral

Yozgad

A. Doğan

Bolu

V. Yöntem

Gümüşane

H. Tokdemir

Kars

Dr. Esat Oktay

Malatya

H. Doğan

Ordu

H. Şarlan

Trabzon

H. Orhon

Zonguldak

A. Yurdabayrak

Malatya Milletvekilliklerine seçilen Hüseyin Doğan, Abdülkadir Özbay ve Şefik Tugay'ın seçim tutanakları hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/33)

T. C.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkanlığı

Sayı : 293 - 940/820

8 . VI . 1950

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Makamına

Malatya İl Seçim Çevresinden Milletvekili seçilmiş olan Şefik Tugay ve Hüseyin Doğan'ın, askerî hizmetlerini yapmamış oldukları ve Abdülkadir Özbay'ın da kaçakçılıktan ağır hapse mahkûm bulunduğu Malatya Demokrat Parti İl İdare Kurulu Başkanlığından ihbar edilmesi üzerine mezkûr İl Seçim Kurulu Başkanlığından gönderilen evraka müsteniden Kurulumuzca icra kılınan tetkikat sonunda tanzim olunan 7 . VI . 1950 gün ve 293/276 sayılı raporla bu bapta evrakın dizi puslası mucibince 19 parçadan ibaret olarak birlikte sunulduğu saygı ile arz olunur.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkanı

M. Akyürek

T. C.

Milletvekilleri

Yüksek Seçim Kurulu

Sayı:

Esas : 293

Karar : 276

Rapor : 11

Malatya Milletvekillerinden Şefik Tugay ve Hüseyin Doğan ve Abdülkadir Özbay'ın Milletvekilliği yeterliğini haiz olmadıkları hakkındaki itiraz üzerine kurulumuzca tanzim olunan rapor

Malatya İl Seçim Kurulu Başkanlığından Kurulumuza gönderilen 27 . V . 1950 tarihli tahriratta 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu gereğince 14 . V . 1950 günü yapılan seçimde Malatya Seçim çevresinden Milletvekili seçilmiş olan Şefik Tugay ve Hüseyin Doğan haklarında askerî hizmetlerini yapmamış olduklarından ve Abdülkadir Özbay'ın da kaçakçılıktan ağır hapse mahkûmiyeti bulunduğundan bahisle Malatya Demokrat Parti İl İdare Kurulu

Başkanlığı tarafından 17 . V . 1950 tarihinde ihbar vukubulmuş ve keyfiyet seçilme tutanağına işaret edilmiş olduğundan gerekli muamelelerin ifası bildirilmiş ve bu bapta ihbarı havi zabıt varakası ile adları geçen Milletvekillerine ait üç kита tutanak ve diğer evrak kurulumuza tevdi edilmiş olmakla bu bapta itirazın kanuni müddeti içinde bittetik anlaşıldıktan sonra evvelemirde kaçakçılıktan hükümlü bulunduğu ihbar edilen Milletvekili Abdülkadir Öz-

bay'ın bahis konusu hükümlülüğünün mahiyeti ve hangi mahkemece mahkûm edildiği hakkında mezkûr parti Başkanlığından gerekli izahat istenilerek verilecek malûmata göre :

1. Mumailayh Abdülkadir Özbay'ın kaçakçılıktan hükümlü olup olmadığının;

2. Hükümlü ise mahkûmiyetinin mahiyetinin ve hakkındaki hükmün kesinleşip kesinleşmediğinin ve infaz olunup olunmadığının tahkiki ile acele bildirilmesi zikredilen il seçim kurulu başkanlığına 1 . VI . 1950 günlü ittihaz olunan karar üzerine tel yazısı ile birlikte bildirilmiştir.

İl seçim kurulundan bu kere vürut eden 6 . VI.1950 tarih ve 581 sayılı cevabi telgrafnamede Milletvekili seçilen Abdülkadir Özbay'ın Besni mahkemesinin 6 . I . 1934 tarih 10 esas, 138 karar sayılı ilâmı gereğince bütün kaçakçılığundan 1510 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine göre bir ay hapis ve 855 lira hafif para cezasına mahkûm edildiği ve cezasının kesinleşerek infaz olunduğu beyan kılınmıştır.

Yukarda isimleri yazılı üç milletvekilinden Abdülkadir Özbay'ın hükümlülüğü Anayasanın 11 nci maddesine mütenazır bulunan 5545 sayılı Kanunun 34 ncü maddesinde tahdidî surette tâyin ve tesbit edilmiş olan hükümlülüklerden değildir. Filhakika zikredilen maddelerde kaçakçılık suçu ile hükümlülükten bahsedilmemiş olmasına ve istisnai ve tahdidî mahiyeti ihtiva eden bu bapta hükümün kıyas veya tefsir yolu ile tevsiine imkân olmadığı gibi esasen 1510 numaralı Kanuna göre verilen cezanın bir ay haptisten ibaret bulunmasına binaen Kurulumuzun çokluğu Abdülkadir Özbay'ın mevzuu bahis hükümlülüğünün milletvekili seçilmesine mâni olamayacağı mütalâasındadır.

Diğer iki milletvekili Şefik Tugay ile Hüseyin Doğan'ın tutanaklarına karşı vâkı olan itiraza gelince : Bu zatların milletvekilliği yeterliğine mâtuf olan itiraz yukarda yazılı olduğu veçhile askerliklerini yapmamış olmaları keyfiyetidir. Bahsedilen Anayasamızın 11 ve onun mütenazır bulunan Milletvekilleri Seçimi Kanununun 34 ncü maddelerinde bir kimsenin askerliğini yapmamış olması milletvekilliğine seçilmesine engel teşkil edecek bir sebep olarak kabul edilmemiştir. Mezkûr maddelerde tahdidî olarak gösterilen sebepler haricine çıkmaya ise

Abdülkadir Özbay'ın tutanağı hakkındaki mütalâamızda yazıldığı veçhile imkân yoktur.

Kaldı ki, bu iki zattan Şefik Tugay'ın Kurulumuza müracaatla noterden tasdikli suretlerini ibraz ettiği resmî belgeler münderecatı ile askerlik görevini yaptığı da anlaşılmış bulunmaktadır.

Netice : Adları geçen her üç milletvekilinin seçilme yeterliğine taallûk eden itirazların kurulumuzca tutanaklarının kanunen iptalini istizam edemeyeceği mütalâasında bulunulduğuna ve keyfiyetin işbu raporla Büyük Millet Meclisine arzına, Abdülkadir Özbay'ın tutanağı hakkında saltçoklukla Şefik Tugay ile Hüseyin Doğan'ın tutanağı hakkında oy birliğiyle 7 . VI . 1950 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkan Ve.	Üye
M. Akyürek	C. Özal	B. Köker
Üye		Üye
A. Güngören		C. Yorulmaz
		(M. X)
Üye		Üye
I. Senil		I. Hadımlıoğlu

Muhalefet şerhi:

(M. X) Tutanağına itiraz vâkı olan Abdülkadir Özbay'ın, hâdisenin cereyan ettiği tarihte mer'i olan 1510 sayılı Kanun hükümlerine göre bütün kaçakçılığından dolayı mahkûm olduğu sabittir.

Filhakika cezada kıyas caiz olamayacağı ceza hukuku esasları icabından ise de vâkı itiraz dolayısıyla hallolunacak mesele, bir X sanığa kıyas yolu ile bir ceza tatbiki değil, Anayasa ve Milletvekilleri Seçimi Kanunu gereğince yukarda zikri geçen ve şekli mahkûmiyeti açıklanan zatin seçilme yeterliğini haiz olup olmadığı noktasından ibarettir.

Bir vatandaşın; iktisap ettiği siyasi bir hakkı nezetmek için de, kıyas yolu ile bir neticeye varılmasının doğru olamayacağı hukuki mütalâa olarak bir değer arzedeceği şüphesiz bulunmakla beraber hakkında itiraz vâkı olan zatin kaçakçılıktan mahkûmiyeti sabit olup bu hükümlülük ise Anayasanın 11 nci maddesiyle Milletvekilleri Seçimi Kanununun 34 ncü maddesinin 6 ncı bendinde açıklanan fiil ve hükümlülüklerden mahiyet itibariyle bir fark arzetmemekte

bulunmasına binaen milletvekilliğine seçilen bir kimsenin hırsızlık suçu ile mahkûmiyeti milletvekilliğine ne kadar mâni ise kaçakçılık suçundan olan mahkûmiyetin de aynı derecede milletvekilliğine mâni olması kanunun ruh

ve maksadının tabîî bir icap ve neticesidir. Bu sebeple rapora muhalifim.

Üye
C. Yorulmaz

Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Komisyonu

Esas No. 3/33

Karar Ne. 5

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Tutanakları İnceleme Komisyonu 15.VI.1950 günü toplanarak Malatya Milletvekilliğine seçilen Şefik Tugay, Abdülkadir Özbay ve Hüseyin Doğan'ın tutanaklarına yapılan itirazları tetkik etti.

Bahsi geçen her üç Milletvekilinin dosyalarını tetkik eden 6 numaralı Hazırlama Komisyonu: Adı geçen Abdülkadir Özbay'ın kaçakçılıktan bir ay hapse mahkûmiyetini Anayasanın 11 ve Seçim Kanununun 34 ncü maddesine mümasi ahvalden görmemiş ve Şefik Tugay ile Hüseyin Doğan'ın dahi askerlik vazifelerini yaptıkları ibraz ettiği vesikalardan anlaşılmış ve bu sebeple her üç Milletvekili hakkındaki itirazları vârit görmemiş ve tutanaklarının onanması gerektiği mütalâasında bulunmuştur.

Yüksek Seçim Kurulu dahi üç Milletvekili hakkındaki itirazın Anayasanın 11 ve Seçim Kanununun 34 ncü maddelerinde tahdiden gösterilen suçlara mütaallik olmadığından tutanaklarının tasdikı gerektiği mütalâasında bulunmuştur.

Komisyonumuz dahi her üç Milletvekili hak-

kındaki itirazın Milletvekili tutanaklarını ret eder mahiyette görmemiş ve Şefik Tugay ile Hüseyin Doğan'ın askerlik ödevlerini yaptıkları netice ve kanaatine ibraz olunan vesaika istinaden vardığından itirazın reddiyle tutanaklarının onanması gerektiğine mevcudun ittifa kiyle varmıştır.

Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Tutanakları İnceleme

Komisyonu Başkanı

Afyon K.

K. Özçoban

Kâtip

İzmir

S. Giz

Burdur

M. Özbey

İstanbul

E. Adakan

Ordu

H. Şarlan

Van

K. Özalp

Sözcü

İçel

H. Fırat

Bolu

V. Yöntem

Gümüşane

H. Tokdemir

Ordu

Dr. Z. M. Sezer

Trabzon

H. Orhon

Yozgad

A. Doğan

S. Sayısı : 10

Mardin Milletvekili Dr. Aziz Uras'ın, III numaralı Geçici Dilekçe Komisyonunun 15 . III . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2122 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve III numaralı Geçici Dilekçe Komisyonu raporu (4/27)

Yüksek Başkanlığa

III No. 11 Geçici Dilekçe Komisyonunun 13 . II . 1950 tarih ve 2122 sayılı Kararının Mecliste görüşülmesine müsaadelerinizi arz ederim.

17 . III . 1950

Mardin Milletvekili

Dr. Aziz Uras

III Numaralı Geçici Dilekçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

III Nolu Geçici Dilekçe Komisyonu

Kâğıt 13. No. 9429

Dilekçe Ko. No. 8706

17 . VI . 1950

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuzca verilen 2122 sayılı ve 13 . II . 1950 tarihli kararın Kamutayda görüşülmesi Mardin Milletvekili Aziz Uras tarafından istenmekle Önerge Komisyonumuza havale edilmiş ve iş üzerinde tekrar görüşülmüştür.

Evvelce verilen kararda da belirtildiği ve hile dilekçi hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisini istemekte, bu ise bir tesis konusu olduğu için Komisyonumuzca bu hususta bir işlem yapılamıyacağı tabii bulunmakta olduğundan eski kararın değiştirilmesini gerektiren bir

sebeb görülememiştir.

Rapor Kamutaya arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

III Nolu Geçici Dilekçe Ko.

Başkanı

Ankara

Avni Refik Bekman

Üye

Siird

L. Yavuz

Üye

Malatya

M. N. Karaköylü

Üye

Siird

A. R. Eren

